

1

שַׁעֲטָנֹז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו: סִיב גְּדִילִים →
תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל־אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתָךְ
אֲשֶׁר תִּכְסֶה־בָּהּ: ס יי כִּי־יִקַּח אִישׁ

מִחֵבֶר כְּחָדָא: יי כְּרִסְפְּדִין תַּעֲבֵד
פְּךָ עַל אַרְבַּע כַּנְפֵי כְּסוּתְךָ דִּי
תְּכַסִּי בָּהּ: יי אַרְי יִסְב גְּבֵר

רש"י

לקט בהיר

והוא הדין להנהיגם יחד קשורים זוגים¹²¹ כהולכת שום משא (ספרי - כנאים ה' ג'): (יא) שעטנז. לשון עירוב, ורבותינו פירשו* (ספרי - כנאים ט' ה') שוט עווי ונח¹²²: (יב) גדילים תעשה לך. אף מן הכלאים (ספרי), לכך המכני¹²³ הכתוב (יבמות ד.): שישו נטמאות: דרשו - הרשעה (מ"ל): (כג) מנזר צפ' קדושים (י"ט כ') קהו משס: עמנו היל"ל תעשה לך גדילים שזו ישרות הדיבור כמו ועשו להם צינית ולא צינית יעשו להם, לזה ודאי פירשו אע"פ שאסרתי לך שעטנז אע"פ"כ גדילים תעשה (מ"ל), אבל אין לומר להפך שאפילו גדילים תעשה שלא מן השעטנז, שעל זה אין

אור החיים

יג. כי יקח איש אשה וגו'. דברה תורה כנגד בני אדם גם בני איש אשר חוזרים פניהם מן החורה כאומרים כי היום קצר למה שנריך להשדל על המחיה, ועליהם אמר הכתוב כי יקח איש אשה זאת התורה המאורשה, וזאת אליה שכבר זרחה עליהם אורה של תורה צהר סיני וקבלו הלוחות, ושנאה פירוש שאין לבס חפץ לתת לה עונתה כמשפט, וכשצא מוכיח לדבר אליו למה תמאס אשת נעורים משיב כי אין החורה זכה ומפרנסת והוא נריך למחיה, גם אינו רואה סימן צרכה מאמלעות לימודה הגם כי יעסוק בה אין נפתחים לו שערי פרנסה טובה, ואדרבא רואה כי כל האנשים שרחקו ואינם חושבים בה כל עיקר צתיים מלאים כל טוב, והוא אומרו ושם לה עלילות דברים, והוליא עליה שם רע באומרו את האשה הזאת לקחתי פירוש שאינו כופר בליקוחיה, אלא שאומר ואקרב אליה ולא מלאתי לה בתולים פירוש לשון חזק כי עוסקיה סביב יחנו לדפוק על דלתי אחרים למנוח טרף, מודיע הכתוב כי הקצ"ה שהוא הנקרא חצי הנערה וכנסת ישראלים יתצעו

אור בהיר

ס הנקראת אמה. (סא) עונה, זה המשנה לידבק בה' צ"ה, כסות, זה הדיבור בחורה, שאר, זה מעשה המלות. (סב) פי שקר דובר, והאמת שנאה. (סג) ומינת הוא ללא טורח לכאורה, אלא לומר הוא הינה"ר השונא "הוא" היה זה ששם עלילות

צניי ה' צניי (י"ן)
(קצטן חוגג צניי לאגיא ודגאלוג)
קצטן חוגג צניי כסדניי

S;frei. 1990

=

ספרי

מדרש הלכה לבמדבר ודברים
מיסודו של התנא רבי שמעון בר יוחאי זי"ע
נרפס ע"פ רפוס ראשון ויניציה ש"ז

ונלוה אליו

פירוש ספרי דבי רב

מאת הארי שבחבורה החכם השלם
כמוהר"ר דוד פדרו זצוק"ל
בעמ"ס חסדי דוד לתוספתא ומשכיל לדוד עה"ת ועוד

סודר והוגה מחדש בתוספת תקונים, מקורות
ומראי מקומות לתנ"ך, בבלי, ירושלמי, מדרשים ורמב"ם
עם מפתח מפורט בסוף ספר דברים

בעריכת חברי מכון לב שמח

מכון "לב שמח", פעיה"ק ירושלים תובב"א
שנת תש"ז

2

3

ארבע. ולא על שמונה. כסותך. פרט ליגא ולתכלא ולתיבלטירים לתקרקים לסרסים לבורדסים, לפי שאינן מרובעים. רבי אליעזר בן יעקב אומר מניין שלא יתן על אמצע בגד אלא על שפתו, שנאמר על ארבע כנפוי כסותך. לכסותך. →

פירוש ספרי דבי רב

מבואה בדברי התוס' שם (מנחות מב ע"ב) בד"ה עד שיעבדן לשמן, דרבן שמעון בן גמליאל אתי כשמואל, ע"ש. והר"ב מעדני יום טוב (על הרא"ש הל' ציצית סי' טו) אשתמיטתיה דברי התוס' שם, והקשה בשם המרדכי דהא קי"ל כרב באיסורי. ותירץ כדברי התוס' ממש. ומיהו כפי מה שפירש הרמב"ם בדברי רב אין ענין לדברי רב עם מתנייתא דספרין, דהכא משום תעשה קתני, וההיא דרב כפי מ"ש הרמב"ם הוא ענין אחר משום בזוי מצוה, ולא הוה מצי תלמודא לסיועי לרב מהכא כלל. ואמנם לכי נידוק אפילו לפירש"י אההיא דרב ליכא מהכא לאוכוחי כרב ולא כשמואל, דהכא מצינן למימר דאיירי שכל החוטין שארג מהם הבגד היו טווין לשם ציצית, אלא דקמ"ל דבעינן נמי תלייה לשמה, והילכך אם קצצן משם ותלאן לשמן כשרים, דשמואל נמי כרב סבירא ליה דבעי תלייה לשמה אלא דמוסיף טווייה.

כסותך פרט לתיגא (כצ"ל) כו. כל הנך מיני בגדים שהיו ידועים להם. וטעמא דפטורין לפי שאינם מרובעין כדמסיים בהדייא. ומ"מ לא ידעתי היכי אימעיטו הנך מכסותך, אטו לפי שקרנותיהן עגולות ואינם מרובעות אינן ראויין להתכסות דלא קרינן בהו כסותך. ונלע"ד דודאי יש כאן חסרון וט"ס וכצ"ל: כנפות כסותך פרט לתיגא כו, דכנפות קים להו לרבנן דלא מיקרו אלא מרובעות ולא עגולות שאין להם קרנות. תדע דהא לקמן בסמוך דריש מכסותך מלתא אחריתי פרט לסדין. ותמהני ממרן ז"ל דבסי' י"א (מאו"ח) מייתי לישנא דספרין כמו שהוא לפנינו ולא העיר אוזן דהיכי מצינן למדרש הכי מכסותך.

ודברי רבי אליעזר בן יעקב ברורין ומוסקמים. וכן מוכח להדיא בש"ס שם (מנחות) דף מ"א (ע"א) דאמר ליה רבה בר רב הונא לרבה בר רב נחמן לאו היינו כנף דכתיב באורייתא,

פירש רש"י (ד"ה לאו) דהא באמצעיתא עומדין, ע"ש. **כסותך** פרט לסדין. משמע דהיינו טעמא לפי שסדין הוא מיוחד ללילה, וסתם ספרי רבי שמעון דפטור (מנחות מג ע"א). אלא דלא ידענא איך נלמוד מכסותך למעט כסות לילה, והא סוף סוף כסותך הוא דמה לי ביום מה לי בלילה, אטו כסותך ביום כתיב. ועוד דבברייתא שבגמרא (שם) ממעט ליה רבי שמעון מדכתיב (במדבר טו לט) וראיתם אותו, פרט לכסות לילה. והיה נ"ל לומר דתנאי נינהו אליביה דרבי שמעון. דתנא שבגמרא סבר שהכל תלוי בשעה שראויה לראות, וכל שלובש ביום אפילו הוא מיוחד ללילה חייב, דוראיתם אותו קרינן ביה, וכל שלובש בלילה אפילו המלבוש מיוחד ליום פטור, דלא קרינן ביה וראיתם אותו. ותנא דספרין אליביה סבר איפכא, דכל מלבוש המיוחד ללילה פטור אפילו לובשו ביום, וכל המיוחד ליום או ליום ולילה חייב אפילו אם לובשו בלילה, מדכתיב כסותך, דמשמע כסות שאתה מתכסה בו כל שעה אפילו (ביום) [בלילה], לאפוקי סדין וכיוצא דעיקר תשמישו בלילה דוקא. וכפי זה אשתכח דפלוגתא דרבוותא בהא מלתא פלוגתא דתנאי היא. דהרמב"ם ורש"י סברי כתנא דש"ס, ור"ת והרא"ש כתנא דספרין. אלא דא"כ תיקשי לר"ת ולהרא"ש דאמאי שבקי ש"ס דידן ונקטי כתנא דספרי. ועוד דא"כ לא הוה להו למינקט קרא דוראיתם אותו. לכך נראה דמאי דקתני הכא אינו ענין לפלוגתא דרבי שמעון ורבנן, אלא מלתא אחריתי היא, ואתיא ככולי עלמא. והך סדין דקתני היינו אפילו סדין המיוחד ליום, כגון להסב עליו בשעת אכילה וכיוצא, דלא חייבה תורה אלא בלבוש העשוי לכסות בו גופו ולא העשוי לישב או להסב עליו דלא קרינן ביה כסותך. וכ"כ במרדכי הביאו הר"ב דרכי משה בסימן ח"י וז"ל: סדינים וכרים פטורים מציצית דלא חייבה תורה רק דרך מלבוש, ע"ש.

פרט לסדין. תכסה.

כי יקח איש אשה ו ואם לאו אינו לוקה.

ומ"ש תכסה פרט לפגום, עב מאד של צמר מ"ג) סגוס עבה. וטעם מטעם דלעיל שאינו ר כבדו. ולא ידעתי למה הו הפוסקים ומ"ש בה פרט למעפורו בסימן יו"ד (מאו"ח) דהביק"א שהיא לכסות ה אמרו בספרי כסותך ולא בשם ספר כפתור ופרח. ו מצנפת אינה ראויה לציצ כל המצנפות שוות, וזה ע שמכסים ראשיהם מאכ מושלכים על כתפיהם ו ראויה לפוטרה שהרי מת ארץ כנען וארץ מצרים ו כעטרה ולא יראה ממנ עכ"ל. וז"ל העיטור: בסו סודר שאין מתכסה בו ומדברי רבינו הגדול ודו דמפרשי מעפורת סודר בה ראשו ורובו נמי פנ א"ח, ע"כ [לשון הב"י] מדברי בעל העיטור שפ הפיטור במעפורת לפי ראשו ורובו, דהיינו שה ראשיה מושלכים על כ מר דמדברי מוהרי"א ו כן, אלא טעם הפיטור ובוה הוא דפטור הספרי מאד מכדי ראשו ורובו אלא על הראש כגון

פרט לסדין. תכסה. פרט לסגוס. בה. פרט למעפורת שלא יכסה בה ראשו ורובו. סליק פיסקא.

[פיסקא רלה - כב יג-טז]

כי יקח איש אשה ובא אליה ושנאה. ר' יהודה אומר אם בא עליה לוקה, ואם לאו אינו לוקה. מיכן אתה אומ' עבר אדם על מצוה קלה, סופו לעבור

פירוש ספרי דבי רב

דרך הנחתו להפשילו שני צדדיו מראשו על כתפיו, אפילו אין שיעורו כדי לכסות ראשו ורובו אלא מיעוט גופו חייב. וקושטא הוא הכי, ומוכרח הוא דהא שיעור בגד להתחייב בציצית אפילו אינו מכסה ראשו ורובו של אדם כל שיש בו לכסות ראשו ורובו של קטן המתהלך לבדו בשוק והגדול יוצא בו דרך עראי, כדאיתא התם בגמרא (מנחות מ סע"ב), ולמה ישתנה מעפורת זה להצריך בו שיעור כדי לכסות ראשו של גדול. ואולי דגם כונת העיטור יש לפרש כך על צד הדוחק, אלא דפשט דבריו מורה כמו שהבין מרן ז"ל. ולדידיה צ"ל דכיון דעיקר המעפורת אינו מלכוש אלא סודר, נשתנה דינו משאר בגדים ואינו חייב אא"כ יש בו שיעור כדי לכסות בו ראשו ורובו. ואיברא דמשמעות לישנא דספרין הכי משמע טפוי. וע"ש בב"י כמה נתחבט ללמד זכות על הסודרין הנוהגים עכשיו בארצות הללו שקורין בערבי שי"ד ובתוגרמא שא"ל בשין ימנית, שמשולשלות על כתפיהם. ויותר תמוה אצלי שאני רואה היום שהן גדולים מאד שיש בהן לכסות כמעט הראש וכל הגוף. אמנם כבר מרן לימד זכות על המנהג, ע"ע.

פסקא (יג) [רלה]

כי יקח כו' ושנאה כו' מכאן אתה כו', כצ"ל, ונמחק רבי יהודה אומר כו' עד אינו לוקה. כך הגיה מהר"ס. וקושטא הוא שאין כאן מקום לדברים הללו אלא לקמן על לקחתי ואקרב אליה כו'. ועוד דכבר כתוב לקמן רבי יהודה אומר אינו חייב לעולם אלא אם כן בעל. ומ"ש מכאן אתה אומר כו', נראה דדריש מדכתיב ושנאה ושם לה עלילות כו', דהוה ליה למיכתב אם ישם לה עלילות. אלא הכי קאמר

ומ"ש תכסה פרט לסגוס, פירוש סגוס הוא בגד עב מאד של צמר כדתנן באהלות (פי"א מ"ג) סגוס עבה. וטעם הפיטור נראה דהיינו מטעם דלעיל שאינו ראוי ללבישה מהמת כבדו. ולא ידעתי למה השמיטו הרמב"ם ושאר הפוסקים ז"ל.

ומ"ש בה פרט למעפורת כו', הנה מרן בב"י בסימן י"ד (מאו"ח) כתב בשם מוהרי"א דהביק"א שהיא לכסות הראש פטורה, שמבואר אמרו בספרי כסותך ולא של ראש, וכ"כ שם בשם ספר כפתור ופרח. וכתב [מרן] עוד בשמו: מצנפת אינה ראויה לציצית כו' ומסתברא שאין כל המצנפות שוות, וזה שמצנפת ארצות המערב שמכסים ראשיהם מאמצעיתה ושני ראשיה מושלכים על כתפיהם ועל גופם כגון זאת אין ראוי לפוטרה שהרי מתכסה בה, אבל מצנפת ארץ כנען וארץ מצרים שמקפלין כולה בסיבוב כעטרה ולא יראה ממנה זוית תהיה פטורה, עכ"ל. וז"ל העיטור: בספרי בה פרט למעפורת, סודר שאין מתכסה בה ראשו ורובו, עכ"ל. ומדברי רבינו הגדול ודברי כפתור ופרח נראה דמפרשי מעפורת סודר הראש, ואפי' מתכסה בה ראשו ורובו נמי פטור, וכ"כ בפירוש בס' א"ח, ע"כ [לשון הב"י]. כונת מרן לפי שהבין מדברי בעל העיטור שפירש דברי ספרין דטעם הפיטור במעפורת לפי שאין בו כדי לכסות ראשו ורובו, דהיינו שהוא קצר ואז אפילו שני ראשיה מושלכים על כתפיו פטור. ואהא אמר מר דמדברי מוהרי"א וכפתור ופרח אין נראה כן, אלא טעם הפיטור לפי שהוא סודר הראש ובוהו הוא דפטור הספרי, ואפילו הוא גדול יתר מאד מכדי ראשו ורובו, כיון שאין דרך הנחתו אלא על הראש כגון בסיבוב. אבל אם הוא

תקרקים יין שלא כסותך.

עומדין,

עמא לפי ותם ספרי גלא דלא ית לילה, ס מה לי סברייחא מדכתיב לכסות היה דרבי וי בשעה יילו הוא יינן ביה, חד ליום דספרין ד לילה זד ליום בלילה, מתכסה וקי סדין וכפי זה פלוגתא ד דש"ס, תיקשי ונקטי למינקט דקתני ורבנן, עלמא ד ליום, א, דלא בו גופו יינן ביה כי משה מציצית ו"ש.

דָּבְבוּ לִבְנֵי עַמְּךָ וּתְרַחֵם לְחַבְרֶךָ
כְּתוּבָה אָנָּה יְיָ יִתְּ קַמִּי חֲטוּנוֹ
בְּעִירָךָ לֹא תִרְכַּב עֲרוּבֵי חֲקֵלָךְ

וְלֹא־תִטֹּר אֶת־בְּנֵי עַמְּךָ וְאֶהְבֵּת
לְרַעַךְ כַּמוֹד אָנִי יְהוָה: אִישׁ אֶת־חֻקְתֵּי
תִּשְׁמְרוּ בְּהִמְתָּךְ לֹא־תִרְבִּיעַ בְּלֵאִים

רש"י

לקט בהיר

אמר לו השאילני קרדומך, אמר לו איני משאילך
כדרך שלא השאלתני, זו היא נקימה, ואילו היא
נעירה, אמר לו השאילני (את) קרדומך*, אמר לו
לאו, למחר אמר לו השאילני מגלך*, אמר לו הלא לך
ואיני כמותך שלא השאלתני, זו היא נעירה, שנוטר
האיבה בלבו אע"פ שאינו נוקם (ה"כ - יוחא ב"ג):
ואהבת לרעך כמוך. אמר רבי עקיבא זה כלל
גדול^ל צתורה (ה"כ): (ע"ג) את חקתי תשמרו.
ואלו הן בהמתך לא תרביע כלאים וגו', הקיס אלו

לחנם עשו זאת, אלא להשמיע רבותא בכל אחת, בנקמה הגס
דלא נקם ממנו כדחזי ליה, ויסלק אדעתך שנקמה לא נקרא
רק בדעבד ליה כמעשיו או יותר ממנו, שזו נקרא אלל בני
אדם נקמה, אעפ"כ עובר בלאו אפילו במקצת נקמה,
ובנטייה יסלק אדעתך שאין זו נעירה כשמחפאך שהוא
שמעון נתן לו אפילו מגל וראובן אפילו קרדוס לא נתן לו,
ועענתו טענה מעליא, שאחה אפילו כלי הזל לא נחתי לי
ואני נתן אפילו החסוד והיקר, אעפ"כ נעירה היא ועובר,
או אפשר פשוט שדרך הנוקם לנקום ולעשות רעה לחבירו
יותר ממה שהוא עשה לו לזה ינקום ממנו שאפילו קרדוס
לא ישאיל לו, משא"כ הנוטר רוצה להראות מדה טובה שאפילו מעגל משאיל לו: (עא) והוא ע"פ גמרי דשנת ל"א. במעשה
דגר שגייר הלל כשעמד על רגל אחת ואמר לו דעלך סני לחברך לא תעביר זו היא כל התורה כולה, ופירש"י ריעך וריע אבין
אל תעווב (משלי כ"ו) זה הקב"ה אל תעבור על דבריו שהרי עליך שנאווי שיעבור חברך על דברך עכ"ל, הנה לפי"ו פי'
ואהבת לרעך זה הקב"ה, וראויים הדברים למי שאמרם הלל הזקן ונתא הגדול ר' עקיבא, ולזה מביא רש"י את המאמר בשמו
מה שאין דרכו לעשות כן (מ"ל), אמנם יש שם ברש"י לשון אחר והוא על פי פשוטו וז"ל ל"א חברך ממש כגון גילה גיבה
ניאוף ורוב המצות עכ"ל, פי' אם מתנהג עם חבירו כמו שמתנהג עם עצמו קיים רובם של מצות, ולזה הוא כלל גדול בתורה,
והגם שפשוטו משמעותה הוא לכת טעם על איסור נעירה בפרט, לומר, לך נא וראה אם אהה עשית עולה במהרה תמחול
לעמך, ובכלל כל דרך המעוקשים ישרים הם בעיניך, כן תאהוב לרעך, אעפ"כ ממילא נשמע מאמר ר' עקיבא ז"ל, והאבן

שינוי טעמאות - סגן - קרדומך

אור החיים

וכו' עד שקראה אחותי:
יח. לא תקום וגו'. רז"ל (ת"כ) אמרו נקימה
הוא שטושה לו כמעשהו הרע נעירה שלא יאמר לו
לא אעשה לך כמעשיך. וכפ"ז נתן טעם הכתוב
למצוה זו בסמיכות ואהבת לרעך כמוך, פירוש כי
ה' חפץ שיהיה אוהב רעך כמוך ואם אהה אומר
לו כן הרי גליה דעתך כי טמון היה בלבך מעשהו
בלתי הגון לך^ל, ונתן טעם לדבר אני ה', פירוש על
דרך אומרים (זוהר ח"ג ט"ז - קע"ג) שבאמלעות
יחוד הלצנות מחייחד שמו יחברך, להיות שנגסח
ישראל הם ענפי שם הוי"ה ז"ה^ל דכתיב (דברים

ל"ז ט') כי חלק ה' עמו, ונחחכם ה' ללוות בעיני
הנהגת ישראל זע"ז בהדרגות. מצוה א' לא תשנא.
ז' לא תקום וגו'. ג' ואהבת^ל, ודקדק לומר,
אחיק, עמך^ל, לומר שאין מצוה אלה על אנשים
שעושים מעשה עמך, אבל שונאי ה' כגון המומרים
והאפיקורסים אסור לאהוב אותם ואדרבה לרין
לשנאותם, כאומרו (תהלים קל"ט) הלא משנאיך ה'
אשנא:

יט. את חקותי וגו'. בתורה
כהנים אמרו וזה לשונם אין לי אלא
בהמתו, בהמת חבירו מנין, חלמוד לומר את חקותי

אור בהיר

פד) ולא כן מעשה עמך אלך, שולם ישרים בעיניך, והגם שפדע שכשלח לא יהיה שגאה נטור בלבך על עצמך. פט) וא"כ
הפרדת ישראל היא הפרדת שמו יחברך. צ) אפי' בלי שגאה. צא) אפילו בלי נקימה ובלי נעירה אינו די, אלא
ואהבת. צב) פי' לא תשנא את אחיק, ולא תטור את בני עמך, ואהבת לרעך. צג) למה להקדמה הואת יחחיל בהמתך

שִׁדְךָ לְאִתְּךָ פְּלִאִים וּבְגֵד פְּלִאִים
שֶׁעָמְדוּ לֹא יַעֲלֶה עֲלֶיךָ: כ וְאִישׁ כִּי

כָּא תִרְעַ עֲרוּבִין וְכַבּוּשׁ עֲרוּבִין
שֶׁעָמְדוּ כָּא יִסַּק עֲלֶיךָ: כ וּבְגֵד

לקט בהיר

רש"י

עזרא ז"ל פירש כן על פי פשוטו ומהנח לעשות טובה לרעך
כמוך כמו שהנח לעשות לעמך: (עב) פשוט הוא שאין
מאמר זה דבר בפני עצמו שיאמרו את כל החוקים, כי מה
טעם לומר זאת באמצע פרטי ההלכות שמנה הכתוב לפניו
ולאחריו, אלא ודאי הכתוב עשה הקדמה על מנזות אלו,
לומר, שרצון עליון היא להיות לנו מנזות אלו בחוקה, לזה לא
גילה לנו טעמם, ולא יהיה לנו למניעה ולעיכוב שלילת ידיעת
המקבלים והמקיימים אין טעם והיא גזירה, ואין זה אומר חו"ש
שאין להם טעם בכלל, והלא גם מנזות ומשפטים אשר
המורה כמנה לנו בפירוש טעמם היא דוקא לנו, אבל מקורם ועיקרם
שכרם ועונשם עמוק עמוק מי יכלנו וישיגנו: (עג)
פי' הלא הוא חצי דבר, שאמר שלא יעלה עליך בגד של תערוכות
ולא אמר חצי דבר, אלא כתוב זה בא להשלים פרטי דברים שחיסר
כתוב האחר: (עד) פי' בלי שום חיבור, שיהא אסור להניח גזיז
למר על ידו האחת ואניני פשתן על ידו השנית, - חוטין של
מר נקראין גזיז, לפי שנוזין אותם מן הכנשים, וחוטין נקראין
אנינים, מלשון נן, שעושין אותם מקשין, ושרביטין
הגדלים מן הארץ, מלשון (ברא' מ' י') והיא כפורחת עלתה נלה:
(עה) לשון זה הוא ממש לשון חו"ל בת"כ, והנה לבדים
הנוכרים בגמ' הם רק שוע ולא טווי ולא נוז, א"כ אפשר שחנה
זה סובר או שוע או טווי או נוז, הם כלאים דאורייתא, ולא כן
הלכתא, גם אפשר שאין זו לבדים הנוכרים בגמ' אלא לבדים
אלו הם שוע טווי ונוז - ופירושו של ת"כ הוא עו"ה: מדאמר
הכתוב "בגד" יש לטעות ולומר שדוקא אם הוא עשוי בגד
כגון כחנות או מעיל וכדומה, אבל אם הוא רק עשוי לבדים
הפורשים על המטה יהיה מותר להעלות ולבדש על עצמו הגם
שהוא שוע טווי ונוז, לזה אמר הכתוב חצי דבר שיעטנו יחירה
ולא די לומר מר ופשתים יחדיו, לרבות ולומר שכל שהוא
שוע טווי ונוז אסור הוא להעלות הגם שאינו בגד, עוד אפשר
לומר שפירושו מנין לרבות הלבדים להיתר כמו אניני פשתן
חו"ל שעטנו שאינו אסור רק שוע טווי ונוז ולא הלבדים, ואם
לא היה אומר ובגד כלאים היינו אומרים שפי' שעטנו שאסור
בכל אחד מהג' או שוע או טווי או נוז והיינו אוקרים
אניני פשתן, אבל אחר שהב' מתיר שוע לבדו באו' ובגד
בהכרח לו' שרץ כל הג' (ב"ב), וסברה זו יתכן
ברש"י, לא בת"כ, ששם הגי' אין לי אלא בגד וכו',
גם יש גי' ברש"י חו"ל שעטנו דבר שהוא טווי ונוז,
וחסר תיבת שוע, אבל נראה שהוא טעות סופר מאחר
שבת"כ ישנו לתיבת שוע: (עו) פי' סרוק במסרק
וגעשה חלק, איש חלק (ברא' כ"ז י"א) מתרגמין
גבר שעי, כל' הוסר מן הזמר ופשתים הקשרים
והפסולות כמו זקן ושער אחר שסרקו במסרק, חו
עבודה ראשונה הנעשה בלמר אחר הכניסה
והליצון, והעבודה הב' טווי, דהיינו שזורין ושורין
ומסבין אותו ביד או בכלי אומן ונעשה ממנו חוט,
ועדין אינו כפול, וכן הוא, ואינו עשוי להשתמש בו
שנגקל יתפרד, ונגמר ונתקשה ע"י עבודה שלישית,
והיא השוירה הנקראת נוז שזורין

גזרות* מלך"י שאין טעם לדבר (כ"ה ס"א): ובגד
בלאים. למה נאמר כ"י, לפי שנאמר (דבר' כ"ג י"א) לא
תלבש שטענו למר ופשתים יחדו, יכול לא ילבש גזיז
למר ואניני פשתן י"ד, ת"ל בגד, מנין לרבות
(אח) הלבדים ע"ה, ת"ל שטענו, דבר שהוא שוע"י
טווי נוסחאות • גזרות הכתוב

אור החיים

ע"כ קשה אם כן למה הולך הכתוב לומר בהמתך
היה לו לומר בהמה לא תרביע כלאים ואז לא היה
צריך לרבות בהמה אחרים. וראיתי להרב בעל קרבן
אהרן שכתב לזה שדבר הכתוב בהווה. ואין דבריו
נראים, כי לא ידבר בהווה במקום שיש לעשות
ויצטרך להוסיף דברים להסיר הטעות. ונראה

אור בהיר

וגי' (צד) וא"כ ודאי שמסודרים בסדר נכון, ועליו לחקור ענין הסדר. (צד) ואדרבה.

טווי ונח (ח)
הנמלל ושזור
(מ"ק י"ג): חז'
לשון כמות,
מנחם מחבר
מיועדת (ומ
במקרא"ט,
בת חורין
בשפחה הני
פדויה ואינו
ש"י • חזי לטווי חז'
לא ידעו פטר
הוא כן, אין
ונתקשו, ונשו
חוט הטווי לו
נקרא נוז (ב)
חו"ל שרמוז
שעטנו שמו:
בגמ' מלא ל
מקומות) אל
שבחורה שפ
כישראלית, ו
חופסין בה,
ואם אדוניה
לכל דבריה,
שוחפין והאי
אשם, וממה
איש היא ור
לחליה, ואין
מפני חליה
שפחות שנה
לא נכנסה ו
פדויה מדכ
למימר דבר
שפחה פשו
חליה, מדכ

ספר יראים השלם

חלק שלישי

אשר חיבר חד מקמאי

מוהר"ר אליעזר ממי"ץ זצ"ל
מבעלי התוספות ותלמיד רבינו תם

עם ביאור

תועפות ראם

למוהר"ר אברהם אבא שיף זצ"ל

ממינסק

בתוספת ציוני מראי מקומות והערות

בעריכת

חיים בן הגאון ר' שמעון אשר הכהן שליט"א כהן

יוצא לאור ע"י

מכון תורה שככתב

חודש אלול • תשע"ד לפ"ק

כי ואני הדיוט נפלאתי על סמ"ק כו' ולפי גי' היראים הנדפס לק"מ. (דב) וטעמא כו' כ"כ הרמב"ם פ"א מהל' ציצית דין י"ג וכ"כ העיטור והנמ"י אבל רש"י והרא"ש פי' משום דעל כנפי צגדיהם צעינן וכנף זה לא היה מצגד זה צשעת עשייה ועינן מג"א סי' ט"ו סק"ג. (דג) תחילה. פי' תחילה קודם שיקשרם כמבואר סוכה י"א א' שפוסק ואח"כ קושר ומש"א צברייתא שס ע"כ תלאן ואח"כ פסק ראשי המוטין שלהם פסולה היינו תלאן וקשרן וכ"כ הק"ג שס וכ"כ צהע"ש סי' קכ"ז סק"ג צביאור ד' צה"ג שכ' תלה ואח"כ פסק פסול דפי' תלאן נגמר מעשה התלו ודלא כהארצה"ח סי' י"א המ"ל ס"ק ע"כ וכ"כ

צו"ח צית א"צ חאו"ח סי' ו' אות א' עיי"ש ומשכ"ש צאות ג' וראיתי בתשובה לגדול אחד הוא צו"ח עמק הלכה חאו"ח סי' ד' עיי"ש שהשיג על המשכנ"י חאו"ח סי' ט"ו שכ' דדעת הרבנא מן הראשונים לפסול בתחיבה לחוד משום תולמ"ה צפסול אלא דבתחיבה לחוד אין להחמיר ועיין סי' רצ"ד הזהב פ' שלח ד"ה ועשו להם. (דד) עיין מנחות (מ"ב, צ') חוד"ה עד ולעיל סי' שצ"ט אות כ"א וצדברי המאור והרמב"ן פ"א דסוכה וצ"ד שאל ליו"ד סי' רע"א סק"ב. (דה) כ"כ צה"ג סי' כ"ז והביאורו המוס' ציצות (ל', צ') סד"ה כולה וצהע"ש סי' קכ"ו אות ז' האריך צדברי צה"ג, וראיתי בספר הרוקח שכ'

וטעמא (דב) דאמרינן תעשה ולא מן העשוי, הלכך כי מעייל להו לחוטין צריך לפסוק ראשי חוטין תחילה (דג) כדתניא (סוכה י"א, ב') תלאן ואח"כ פסק ראשי חוטין שלהן פסולה דהוה ליה תעשה ולא מן העשוי.

וצריך שיטוה החוטין לשם ציצית דאמר שמואל (מנחות מ"ב, ב') אף מן הסיסין פסולה בעינן טויה לשמה, ואע"ג דפליג עליה רב ומכשר מן הסיסין כשמואל קי"ל בהא, דהא בפרק התכלת מוקמינן שמואל כרשב"ג דאמר אף עור

בהמה טהורה פסולה עד שיעבדם (לד) לשמה וכרשב"ג קי"ל דהא בסנהדרין פרק נגמר הדין (מ"ח, ב') מוקמינן דרבא דאמר הזמנה לאו מילתא כרשב"ג והתם פסקינן כרבא.

אמר אב"י (מנחות מ"א, ב') כל מילי דמר עביד כרב בר הני תלת דעביד כשמואל מתירין מבגד לבגד וכו'.

← ומדמברכינן להתעטף בציצית שמעינן (לה) דחובת גברא הוא וליכא מצוה

שיטוה החוטין לשם ציצית והובא בשו"ע סימן י"א סעיף א', וכתב שם במ"ב בשם הפמ"ג והוא דבר תורה דכתיב גדילים תעשה לך לשם חובך, וכרמ"א שם הוסיף ויש מחמירין אפילו לנפצם לשמן והמנהג להקל בנפוץ, וכתב שם במ"ב ס"ק ג' דמה דכתיב תעשה לך היינו מטויה ואילך שאז היא עיקר עשיית הגדילים, ועיין בפרישה בשם מהר"ל שמוסכים דלכתחילה יש להתמיר לנפץ לשמה עכ"ל ובסעיף ב' שם הביא וצריכין שוירה ושיהיו שזורים לשמן ושם כתב במ"ב ס"ק ט"ו וכתב המגן אברהם דאף בדיעבד מעכב אם לא היו שזורים לשמן וכן משמע מבאור הגר"א ויש מקילין בדיעבד אפילו בלי שוירה ועין בביאור הלכה, יעו"ש. ולענין לשמה בהטלתן כבגד עיין סימן י"ד סעיף ב'.
 חובת גברא וכן פסקו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש, ובב"י סימן י"ט ואיכא מאן דאמר הלכה כשמואל דאמר חובת

כדברי רבינו ח"ל בסי' שס"א ומזכירין להמעטף
צליית ש"מ חובת גברא הוא וכתלייה לא עביד גמר
מזה ולא מזכירין לעשות צליית כדמשמע צפ'
תכלת עכ"ל ואפי"ה כ' שם אח"כ דברים קוטרס

לזה ח"ל ומדלא דייקין
להמעטף צליית ש"מ
חובת גברא הוא כדמשמע
צפ' כמה מדליקין דכ"ג
מדמזכירין להדליק ש"מ
הדלקה עושה מזה ולא
דייקא גבי צליית הכי ש"מ
מזה דעיטוף לעולם חייב
עכ"ל ועיין שאלמות
דרא"ג ס"ס ז"ד שפסק
להטיל צליית בטליות של
ממים הביאו הרוקם סי'
שס"א ועיי"ש ברוקם שבי'
וכן פסקו רבינו יהודה בן
קלונימוס משפירא ורבי
רא"ס וסיים שם הרוקם
דהיינו כשמואל דלמר צפ'
התכלת היא שעתא ודאי
רמינן לה מעילין לה
צליית שחובת טלית היא
ולאו חובת גברא עיי"ש
וכן צה"ל לולב סי' ר"כ
כתב הרוקם ויש פוסק
כשמואל כלי קופסא
חייבין צליית לחובת

בתליית ציצית בטלית עד שיתעטף
בו הלכך בשעת עשיית ציצית לא
מזכירין לעשות מצות (דל)
דעשייתה לא הוא גמר מצוה,
ואמרינן בפרק התכלת (מ"ב, ב')
כל מצוה דעשייתה לא גמר מצוה
אע"ג דפסולא בעובד כוכבים
ישראל אינו צריך לברך, והכי אמר
רב (מ"ב, א') ציצית פי' עשיית
ציצית אינה צריכה ברכה.

ותניא (סוכה מ"ב, א') תינוק
שיודע להתעטף בציצית חייב
בציצית דכתיב (דל) חנוך לנער על
פי דרכו (משלי כ"ב, ו').

ואחרי שפירשנו למעלה כסות
לילה כסות יום בלילה אבל כסות
לילה ביום חייב יש לחוש לסדינים
שיש להם ד' כנפות ומתכסין בהן
בבקר והם חייבין בציצית, ושמעתי

טלית היא וררין לברך כדאמר זירושלמי פי' הרואה
העושה צליית לעצמו אומר אקב"ו לעשות צליית
והנה דעת הרא"ס כאן שהוא חובת גברא ולא חובת
טלית ואפי"ה ס"ל להטיל צליית בצגד ממים ועיין
במשב"ץ קטן סי' תמ"א.

(דל) מנות. גי' הנדפס
צליית ועיין בדברי רבינו
להלן סי' תכ"ב דדין לולב.
(דז) דכתיב כו' דלא
כהעיסור צה"ל תפילין
ח"ו שמפרש קטן היודע
להמעטף דהאי קטן גדול
בן י"ג שנה הוא ולא
מחייב צליית אח"כ יודע
להמעטף וכיון שידוע
מדאורייתא מחייב הביאו
הצ"ח באור"ח ס"ס ל"ו
וע"ד רבינו שהוא מטעם
חינוך ועו"א דכתיב חנוך
וגו' ולעיל סי' שצ"ט לא
זכר רבינו מ"ש בצרייתא
שם קטן היודע לשמור
תפילין חייב לוקח לו
תפילין וכדעת הרמ"א
ס"ס ל"ו ועיי' שו"ע אור"ח
ס"ס י"ו וצמג"א שם
וראיתי צפ' עמק הלכה
ס"ז שבי' הך דס"פ לולב
הגזול צה"ל קטן היודע

שרבינו אליהו מפריש היה עושה להם ציצית ויוצרנו יעמידנו ביראתו. ל
תולדה למצות ציצית. שיראין כלך וסריקין אליבא דרב נחמן דבעי בגד של

טלית הוא ואנן כתבין מאי דסבירא לן ע"כ (לשון בה"ג) והרמב"ם פסק בפרק ג' כדברי הר"ף והרא"ש דחובת
גברא היא וכיון ששלשה עמודי הוראה מסכימים דחובת גברא הוא אין לספק בדבר, עכ"ל.
קפן עיין תו"ד, וכן הוא בשו"ע סימן י"ז סעיף ג' קטן היודע להתעטף אביו צריך לקח לו ציצית לחנכו, ומביא
שם בשערי תשובה סק"ב וכתב בא"ר בשם ספרי יראים להלביש לקטן טלית קטן כשיודע לדבר, ולפתות מחוייב
להלבישו כשיגיע לבן ג' שנים, וסימן כי האדם עץ השרה כמו להעץ הוא ג' שנים ערלה, וכן להרגילו באותיות
התורה עיי"ש, עכ"ל.

להמעטף חייב לקנות לו
דע"כ הפירוש כהמרדכי דחייב ל
ד' כנפות דאל"כ הול"ל קטן היו
לחנכו שלא ילבוש צגד בת ד' כנפו
כמש"כ המרדכי וא"כ
ראי' גדולה היא דכש"כ צמ
שמחוייב לקנות לעצמו
טלית עכ"ד וצאמת ל"י
בס"פ לולב הגזול
בגירסתו כ"א כמשכ"ר
כאן קטן היודע להמעטף
חייב צליית וא"כ י"ל
דאה"נ פירשו חייב
צליית שלא ילבוש צגד של
ד' כנפות בלא צליית
ותל"מ. (דח) כולם
חייבין כו' כ"ה לפנינו
ובזה י"שג הגאון מהרי"ד
ז"ל צפ' בית הלוי פי'
ויגש ה"ע של הגלה"ש
שבת (כ', ע"ב) דצרייתא
אין לומר פרושי קמפרש
דאין כל פחות מג'
כמש"כ היעיר און מערכת
כ' והגרש"ש צב"ר פי'
ע"ה אות ה' וצתמו"ה

צינונים יראים ישו סימן י"ט - רמב"ם
ר"ס-רס"ו

דלית ה"כתא וכן נפסק בשו"ע סימן
אינה מצויצת כהלכתה וכו' והוסיף
כלא הטיל בה כלל ובטל לגמרי ה"ע
(בסוף הסימן) ויעוין בשו"ע סימן נ
סימן תב
נראה ינעבדי וכתב החינוך במצוה נ
להיות נקרא על שמו אות קבוע בג
נפשותם אשר מוצאם ומובאם אינו
בו תשלום צורת הגוף כמו שאמרנו
ידי האדם ולא בראו שלם מבטן לו
בהכשר פעולתיו. עכ"ל.

ד. הראש"ש שם בסופו
 [נסדר עשיית הצלית. רבינו
 חס מנהל כההות
 מיימונית וז' צלית פ"ג אות
 ה']
 ה. רמב"ם פרק ג'
 מהלכות צלית [הלכה ט'
 ממשה ב' דברכות ט'
 וע"כ רבינו יונה ברכות ד, ג
 ד"ה אמר]:
 ו. מנהות מ"ב
 [פ"ה] וכבר רבי"ף [ה"ק]
 צלית י' א' והרמב"ם שם
 [צלית ג' י' והראש"ש
 וה"ק, צלית סימן ט. בעל
 הלכות גדולות סימן ט']:

היה עליה עליו, יסורנו כשמתחילין ברכו, מאחר דעכשו אין לובשין הטלית אלא למצות צלית, אם יהיה עליו יראה כאלו סובר לילה זמן צלית הוא, וכן משמע סימן ל' סעיף ד': ב ובפ"ד יום הכיפורים יתעטף. נ"ח [שם] כתב הטעם להדמות למלאכים. וכתב הלבוש סימן (תקפ"ה) [תקפ"א] [סעיף א'] אין לומר י"ג מדות בלא עטיפה. ולי נראה דכל העובר לפני המזבח צריך להעטף, כדלמדין [הראש"ש י' ג] מלמד שנעטף הקב"ה כש"ך. ובל"ח [דברי חמודות ה"ק, צלית אות ג] כתב דלף האומר קדיש יתוס, יתעטף מפני כבוד לבור: ד' ג' סדינים וכו'. כתב בהגהות מיימוניות [צלית פ"ג אות ז] דלהרמב"ם [שם הלכה זח] שקוצר כמות לילה ביום חייב, א"כ הקדינים חייבים צלית. ורבינו אליהו היה עושה להם צלית כו' עכ"ל. ומנהג פשוט שלא להטיל צלית בסדינים, בין שהם פשוטים או למר, עכ"ל כ"י [ד"ה ופדין]. וטעמא לא ידענא למה יפטרנו של למר. ובספר יראים [סוף סימן מה] כתב ג"כ שחייבים. ובמרדכי [ה"ק רמז תקמ"א] כתב איתא בספרי [דברים פסוק ג' קטו פרט לסדין]. ונראה לי שאין חייבים צלית כלל, אלא אומן שהן דרך לבישה, ואשר חכמה זה נמי משמע דרך מלבוש, ואפילו דרך העלאה שחייב כלאים, הדעת נוטה לפטור, דלא איתקש אלא לבישה. וקריים וכסמות נמי משמע בספרי, דממעט מאשר חכמה זה, ולא הודה לי רבי, עיין שם בחוספות עכ"ל. ולדידיה צריך לומר, הא דאפילו צית שמאי וצית הלל [מנהות מ, א] בסדין צלית, היינו כשמתעטף בו [כ"ה] כמו שעשה רבי יהודה [כ"ז] [ג' אלעזר] [שם כה, ג]. ובחוספות [מנהות] דף מ"א [ע"א] דינר האשון כתב דגבי צלית אין לחלק בין הצעה לבישה, ונראה לי דבסדין של למר יעשה קרן אחד עגולה, לפטור מצלית אליבא דכולי עלמא: ד' מציאות השדר. ונראה לי דהוא הדין בערב עד לאח הכוכבים:

סימן יט
זמן ברכות ציצית. וכו' ב' סעיפים:
 א [א] [א] ציצית (א) חובת נברא הוא (א) ולא חובת מנא שכל זמן שאינו לובש הטלית פטור מציצית (ב) ולפיכך אינו מברך א (ב) על עשיית הציצית שאין מצוה אלא בלבישתו:
 וטעמא לא ידענא למה יפטרנו של למר. ובספר יראים [סוף סימן מה] כתב ג"כ שחייבים. ובמרדכי [ה"ק רמז תקמ"א] כתב איתא בספרי [דברים פסוק ג' קטו פרט לסדין]. ונראה לי שאין חייבים צלית כלל, אלא אומן שהן דרך לבישה, ואשר חכמה זה נמי משמע דרך מלבוש, ואפילו דרך העלאה שחייב כלאים, הדעת נוטה לפטור, דלא איתקש אלא לבישה. וקריים וכסמות נמי משמע בספרי, דממעט מאשר חכמה זה, ולא הודה לי רבי, עיין שם בחוספות עכ"ל. ולדידיה צריך לומר, הא דאפילו צית שמאי וצית הלל [מנהות מ, א] בסדין צלית, היינו כשמתעטף בו [כ"ה] כמו שעשה רבי יהודה [כ"ז] [ג' אלעזר] [שם כה, ג]. ובחוספות [מנהות] דף מ"א [ע"א] דינר האשון כתב דגבי צלית אין לחלק בין הצעה לבישה, ונראה לי דבסדין של למר יעשה קרן אחד עגולה, לפטור מצלית אליבא דכולי עלמא: ד' מציאות השדר. ונראה לי דהוא הדין בערב עד לאח הכוכבים:
 יט א י"ג נשיית הציצית. שאין נעשייתה מנוה, אלא בלבישתה. עיין בגמרא פרק ד' דמנחות [מג ג]. ולריך עיין מאי שנת

שערי השו"ב
 קטן כשיודע להברך, ולפחות מחויב להלבישו כשיגיע לבן ג' שנים. וסימן כי האדם עין השדה, כמו להעץ הוא ג' שנים עולה, וכן להרגילו באותיות התורה. ע"ש:
 יח (ג) תפילת ערבית. עיין באר היטב. ובתב (ב"ר"מ) [ברכי יוסף] [אות א] שיש לזהר שלא להיות מעטף בציצית וחפילין אחר שקיעת החמה, ויש להסיר מעל ראשו בעת שקיעת החמה. ע"ש בשם ספר הכוונה ושערי הכוונה עיין תפלה מנחה דרוש בן שהאר"י ז"ל היה נוהג בתכלית, והיה חושש מאוד בדבר הזה. וכן כתב בית דוד [סימן ט] בשם המקובל הקדוש מהר"י גיקטליא ז"ל ע"ש. ועיין באשל אברהם [אוצר מפורשים אות א]: (ד) ובפ"ד יום הכיפורים. עיין באליה רבה [ס"ק ג]. בשם שיורי כנסת הגדולה [אות ג] הנהגין, דגם במצוה יום הכיפורים אין מסירין הטלית, עד אחר תפלת ערבית. ע"ש ועיין בשו"ת מנחת עזריה [מפאנן] סימן ק"ז. דמה טוב לקיים מצות ציצית בחשעה באב, בטלית קטן בלבד באותו היום כו'. וכתיב היא גוונא נכון הדברי שלא ללבוש טלית גדול בשחרית, ליוודע סודו כו'. ע"ש. וכתב בשלמי ציבור [לה, א] בשם שו"ת כנסת הגדולה א"ח [סימן לה], לפי המנהג שלא ללבוש טלית שחרית בחשעה באב, גם לצורך להיות סנדקי למילה לא ילבוש טלית. ומימי ראיתי סנדקי אחד לבש וביקר ולא מחיתי בידו, ע"ש:

ואפילו בלילה: (ד) ובפ"ד יום כיפורים. וכל העובר לפני המזבח, צריך ללבוש טלית. ואלו יסורם בלילה, לפי שדומין למלאכים מעוטפים לנשים, כ"ח [מ"א שם]. ועיין ד' אהרן. (ו) סדינים. רמז לומר בין של פשתן, או של למר. (ותב) כ"י. טעמא לא ידענא למה יפטרנו של למר, [מ"א ס"ק ג] ע"ש. וכתב המ"א [שם] דבסדין של למר יעשה קרן אחד עגולה, לפטור מצלית אליבא דכולי עלמא, ע"ש:

יט (א) ירא חובת מנא. עיין לעיל סימן י"ז [ס"ק ב'] מה שכתבתי שם: (ב) ע"ש עשיית הציצית. דאין מצוה אלא בלבישתה. עיין מ"א [ס"ק א] מה שכתב. והמאמר יד אהרן מולך עליו. ומה שכתב רמ"א סימן (ז) [ז] סעיף א' דאינו חובת נברא, דהתם בא למעט שאינו חייב ללבוש טלית בת ד', אבל בגדים המונחים ואינו לובש, אינו חייב לעשות בהם ציצית, לאפקי מאן דאמר כלי קופסא חייבים בציצית, ט"ז [ס"ק א]:

היה עליה עליו, יסורנו כשמתחילין ברכו, מאחר דעכשו אין לובשין הטלית אלא למצות צלית, אם יהיה עליו יראה כאלו סובר לילה זמן צלית הוא, וכן משמע סימן ל' סעיף ד': ב ובפ"ד יום הכיפורים יתעטף. נ"ח [שם] כתב הטעם להדמות למלאכים. וכתב הלבוש סימן (תקפ"ה) [תקפ"א] [סעיף א'] אין לומר י"ג מדות בלא עטיפה. ולי נראה דכל העובר לפני המזבח צריך להעטף, כדלמדין [הראש"ש י' ג] מלמד שנעטף הקב"ה כש"ך. ובל"ח [דברי חמודות ה"ק, צלית אות ג] כתב דלף האומר קדיש יתוס, יתעטף מפני כבוד לבור: ד' ג' סדינים וכו'. כתב בהגהות מיימוניות [צלית פ"ג אות ז] דלהרמב"ם [שם הלכה זח] שקוצר כמות לילה ביום חייב, א"כ הקדינים חייבים צלית. ורבינו אליהו היה עושה להם צלית כו' עכ"ל. ומנהג פשוט שלא להטיל צלית בסדינים, בין שהם פשוטים או למר, עכ"ל כ"י [ד"ה ופדין]. וטעמא לא ידענא למה יפטרנו של למר. ובספר יראים [סוף סימן מה] כתב ג"כ שחייבים. ובמרדכי [ה"ק רמז תקמ"א] כתב איתא בספרי [דברים פסוק ג' קטו פרט לסדין]. ונראה לי שאין חייבים צלית כלל, אלא אומן שהן דרך לבישה, ואשר חכמה זה נמי משמע דרך מלבוש, ואפילו דרך העלאה שחייב כלאים, הדעת נוטה לפטור, דלא איתקש אלא לבישה. וקריים וכסמות נמי משמע בספרי, דממעט מאשר חכמה זה, ולא הודה לי רבי, עיין שם בחוספות עכ"ל. ולדידיה צריך לומר, הא דאפילו צית שמאי וצית הלל [מנהות מ, א] בסדין צלית, היינו כשמתעטף בו [כ"ה] כמו שעשה רבי יהודה [כ"ז] [ג' אלעזר] [שם כה, ג]. ובחוספות [מנהות] דף מ"א [ע"א] דינר האשון כתב דגבי צלית אין לחלק בין הצעה לבישה, ונראה לי דבסדין של למר יעשה קרן אחד עגולה, לפטור מצלית אליבא דכולי עלמא: ד' מציאות השדר. ונראה לי דהוא הדין בערב עד לאח הכוכבים:

סימן יט
זמן ברכות ציצית. וכו' ב' סעיפים:
 א [א] [א] ציצית (א) חובת נברא הוא (א) ולא חובת מנא שכל זמן שאינו לובש הטלית פטור מציצית (ב) ולפיכך אינו מברך א (ב) על עשיית הציצית שאין מצוה אלא בלבישתו:
 וטעמא לא ידענא למה יפטרנו של למר. ובספר יראים [סוף סימן מה] כתב ג"כ שחייבים. ובמרדכי [ה"ק רמז תקמ"א] כתב איתא בספרי [דברים פסוק ג' קטו פרט לסדין]. ונראה לי שאין חייבים צלית כלל, אלא אומן שהן דרך לבישה, ואשר חכמה זה נמי משמע דרך מלבוש, ואפילו דרך העלאה שחייב כלאים, הדעת נוטה לפטור, דלא איתקש אלא לבישה. וקריים וכסמות נמי משמע בספרי, דממעט מאשר חכמה זה, ולא הודה לי רבי, עיין שם בחוספות עכ"ל. ולדידיה צריך לומר, הא דאפילו צית שמאי וצית הלל [מנהות מ, א] בסדין צלית, היינו כשמתעטף בו [כ"ה] כמו שעשה רבי יהודה [כ"ז] [ג' אלעזר] [שם כה, ג]. ובחוספות [מנהות] דף מ"א [ע"א] דינר האשון כתב דגבי צלית אין לחלק בין הצעה לבישה, ונראה לי דבסדין של למר יעשה קרן אחד עגולה, לפטור מצלית אליבא דכולי עלמא: ד' מציאות השדר. ונראה לי דהוא הדין בערב עד לאח הכוכבים:

שערי השו"ב
 קטן כשיודע להברך, ולפחות מחויב להלבישו כשיגיע לבן ג' שנים. וסימן כי האדם עין השדה, כמו להעץ הוא ג' שנים עולה, וכן להרגילו באותיות התורה. ע"ש:
 יח (ג) תפילת ערבית. עיין באר היטב. ובתב (ב"ר"מ) [ברכי יוסף] [אות א] שיש לזהר שלא להיות מעטף בציצית וחפילין אחר שקיעת החמה, ויש להסיר מעל ראשו בעת שקיעת החמה. ע"ש בשם ספר הכוונה ושערי הכוונה עיין תפלה מנחה דרוש בן שהאר"י ז"ל היה נוהג בתכלית, והיה חושש מאוד בדבר הזה. וכן כתב בית דוד [סימן ט] בשם המקובל הקדוש מהר"י גיקטליא ז"ל ע"ש. ועיין באשל אברהם [אוצר מפורשים אות א]: (ד) ובפ"ד יום הכיפורים. עיין באליה רבה [ס"ק ג]. בשם שיורי כנסת הגדולה [אות ג] הנהגין, דגם במצוה יום הכיפורים אין מסירין הטלית, עד אחר תפלת ערבית. ע"ש ועיין בשו"ת מנחת עזריה [מפאנן] סימן ק"ז. דמה טוב לקיים מצות ציצית בחשעה באב, בטלית קטן בלבד באותו היום כו'. וכתיב היא גוונא נכון הדברי שלא ללבוש טלית גדול בשחרית, ליוודע סודו כו'. ע"ש. וכתב בשלמי ציבור [לה, א] בשם שו"ת כנסת הגדולה א"ח [סימן לה], לפי המנהג שלא ללבוש טלית שחרית בחשעה באב, גם לצורך להיות סנדקי למילה לא ילבוש טלית. ומימי ראיתי סנדקי אחד לבש וביקר ולא מחיתי בידו, ע"ש:

ואפילו בלילה: (ד) ובפ"ד יום כיפורים. וכל העובר לפני המזבח, צריך ללבוש טלית. ואלו יסורם בלילה, לפי שדומין למלאכים מעוטפים לנשים, כ"ח [מ"א שם]. ועיין ד' אהרן. (ו) סדינים. רמז לומר בין של פשתן, או של למר. (ותב) כ"י. טעמא לא ידענא למה יפטרנו של למר, [מ"א ס"ק ג] ע"ש. וכתב המ"א [שם] דבסדין של למר יעשה קרן אחד עגולה, לפטור מצלית אליבא דכולי עלמא, ע"ש:

יט (א) ירא חובת מנא. עיין לעיל סימן י"ז [ס"ק ב'] מה שכתבתי שם: (ב) ע"ש עשיית הציצית. דאין מצוה אלא בלבישתה. עיין מ"א [ס"ק א] מה שכתב. והמאמר יד אהרן מולך עליו. ומה שכתב רמ"א סימן (ז) [ז] סעיף א' דאינו חובת נברא, דהתם בא למעט שאינו חייב ללבוש טלית בת ד', אבל בגדים המונחים ואינו לובש, אינו חייב לעשות בהם ציצית, לאפקי מאן דאמר כלי קופסא חייבים בציצית, ט"ז [ס"ק א]:

ביאור הגר"א
 המקומות, בשבת [כה, ב]. ובחיים [יה, ב]. ומנחות שם [מ, ב]. ושם [גמ, א]. כמות לילה. ועיין חוספות דמדינתו ליד [פ"א] ד"ה תפילת כו'. והדין כתב שם י"ל

הגהות רמב"א
 א (א) ובני נביא בשמחתיהו ברכו. נ"ב. עיין לקמן טוף סימן כ"ד כמג"א כשם הוהר [נמנדר קטה, א], ובמג"א סימן ל' ס"ק ב, ומ"מ י"ל

החובת מנא

על טלית אח"כ, והוא הדין שיש להקירו. וזה טעום [מה שדקסם ספיק ד'
ונחמין לאות ו' שם ולאות ג' נמי] יע"ש: ב ובפ"ד, עיין מ"א.
ולאורה משמע מה שכתב [המ"א] בזה ח' בשם ה"ח שיש להקיר הטלית
הוא לחיד לא לש"ן המספלא אפילו מעריב שמתו גלילה י"ל שחטטק טלית
מפני כבוד הציור, וכמו קדים יתום אפילו גלילה: ג סדיני"ג. עיין
מ"א. ור' יהודה בר אלעי בשעת כ"ה כ' היה מחטטק, דנהעלאה לא מחייב
ז"ל (טעום סופר ר"י ג"צ). ומה שכמעט מוספות מנחות מ"א, א' ד"ה
חלת (סוף מ' ב') כרבו דלון לחלק זניתי מין הגעה לביצה, ומשמע
דאפילו להשיג מחמו זיוס, כמות המיוחד ליוס אקור. ומה שכמעט יעשה
ק"ן אחד עגול בצמר אצל פשתן אין להקפיד דים אומרים דלון עושין
לפשתן כלל זניתי עיין סימן ט' ספיק ו'. ושאר מינין י"ל דכמה פוסקים
סוגרים דים מדרבנן [שם ספיק א], איכא ספק ספיקא, שמה פטורים מן
החורה, ושמה הלכה כמות המיוחד לגלילה פטור זיוס, וכל שיש שני ספיקות
מן החורה, אף [ש"ס] דרבנן רק ספק אחד שפיר דמי, עיין יו"ד סימן
ק"י וזה [ש"ס] כנלו ספק ספיקא אוח ט"ו]. בפ"ד ספק מנחה מה שם מקופק
כמות המיוחד לזשה אס מחטטק צו איש אי רשאי גלא זניתי, וכלאן
המוספות [הג"ל] דמנחות מ"א [בש"ס] ספרי נמדנד רש ספיקא קטון אמר
ר' יהודה בן גבאי בימוד עגולו כממס כמות אשה מזניתי ולא חייבו אלא
מפני שגעלה מחספה צו, יע"ש: ד שפ"ד. עיין מ"א. היינו אף מין
השמשות י"ל דמנ"ך עליו, עיין רש פסחים תמיס דעים להראב"ד [השגות
על הר"ף א, ח] דמ"שה נקוט אור לזרענה עשר שיש עיין אור ועד אלה
הכוכבים יממה הוא לעינין זה, ורואים אותו י"ו ועוד דהוא ספק ספיקא שמה
הלכה כר"ש ושמה יממה וזו". ומיירי שעדיין לא הספלא מעריב דל"ה
היה כחמיו דסתין אהרדי, ולחיה רבה אות ה' לא פירש בן. והנה מרמ"א
לכאורה דוקא יעמד אס לצבו כנר, מנ"ך בעלות השחר, אצל לכתלה
יש להמחין מללנוש עד שיכיר, ובלגוש [ספיק ג] כחג מחממי מנ"ך עליה
משיעלה עמוד השחר שהרי לא כתיב נהו יוס, מיהו יש אומרים שלא לנ"ך
לכתלה עד שיכיר מין חכלת לנ"ך. הנה סתם קדיעה ראשונה וכה"כ.
ומשמע [מלגוש] לכתלה ויכל ללגוש מעלות השחר ולנ"ך. ומה שכמעט
[הלגוש] דלא כתיב נהו "יוס", [פירושו] דאי כתיב "יוס" הוה כמו קרננות
ס"ק ה' החמיר וי"ג שגלגוש דאפילו אס לצבו כנר יש אומרים כו' [שלא
א] אכלא ומן משיכיר מין חכלת שנה אומית הוא, ונחידושינו ראש יוסף במסכת גריות [ג, ב] כפננו מזה, וכלאן אין להאריך:

א ע"ל. עיין מ"א. [מה שכמעט מחויב לפשטו ולקטנו] ועיין סימן י"ג [מ"א] אות ח' ברשות הרבים גבאי גדול אין לר"ך לפשטו, ונעמד הדין אס
עושה זניתי יש לנ"ך, ובשנת קי"ח ב' נאפסק זניתי דקאי דרבנא, משמע לכאורה שם דרמי נעוד הטלית עליו, ועיין חוספות מנחות מ"ד א' א'

ביאור הג"א

א' דקידושין [שם] וספרי [במדרש ספיק קטון הביאור חוספות [מנחות] מ"ס
דף ד"ה משום, כ"א א' סוף ד"ה חכלת. ומשם דאה לפירוש הרא"ש:
ש"ס ב' פ"ד י"ג ב'. הרא"ש וה"ק סוף הלכות ציצית וכשיטתו. אבל להרמב"ם
ז"ל אין חייב, כמו שכתב הגהות מיימוניות שם [א"ה ז]. ולפירוש חוספות
[דף ט"ו] כשל פשתן פטור, אבל לא קיימא לן כן, כמו שכתוב לעיל
ט' וספיק א'. אלא כדמכרי וה"ק דמה התקנא] כתב בשם ספרי [והריס ספיקא
כסותך פרט לסדין]. ונראה לי משום דאין חייב אלא דרך לבישה, דכתיב
א"כ, יב אשר חסכה, וכמו שכתוב בספרי כסותך פרט לסדין, כסותך פרט
ועיין מ"א [ס"ק ג], דפלוגתא דברת שמאי ובית הלל [מנחות מ] א] בדרך
ה', כמו הדין דרבי יהודה בר אלעאי בשבת [נה, ב] ודרב קטינא [מנחות
ז] סבאל בסיתוא כו' [דף ו] ופ"ה [ב] באיכתי כו'. [מנחות] מ"ג ב'. כיון

מחצית השקל

זענית ציבור: וכן משמע סימן ט' ספיק ד'. דחיישין להכי גבי תפלין,
הדין גבי ציצית: [פ"ב] ב' פ"ד ב'. דהדמית לציצית. להיות שהסי"מ
לפניו יתברך, יש לך עם בארץ כמלאכים לובשים לבנים ומתעטפים
ל"ה בידות כו'. דהא אמרינן בראש השנה אמר רבי יוחנן כו' מלמד
ש"ך הקב"ה כשליח צבור כו' כשאמר ה' הויג מרות, משמע דשליח
יש לו להתעטף כשאומר הויג מרות: ולי נראה דכ"ו כו' כדאמרינן
י"ב. מדאמר כשליח ציבור, משמע דשליח ציבור בכל ענין שעובר
חיבה צריך עיטוף. דאי רצונו לומר כשליח ציבור כשאומר הויג
דמשמע כאשר הוא מנהג השליח ציבור להתעטף, והא עדיין לא
דעין הויג מרות, וא"כ עדיין לא היה מנהג להתעטף, ואי רוצה
על שם העתיד, ורצונו לומר כשליח ציבור האומר עכשיו ייג מרות,
רוחץ וגם הנה ליה לפרש כשליח ציבור בשעה שאומר ייג
ד"כ"ה כתב. רש הלכות ציצית: [ס"ק ג] סדינים כו'. וטעמא לא
ג. דהא אן מחמירין כמות הרמ"ס והרא"ש ויש הלכה דרבי. וכסות
וד ליליה אי לבשה ביום מטיל בו ציצית לצאת דעת הרמב"ם, אלא
מב"ך עליו לצאת דעת הרא"ש, א"כ ניהו דשל פשתן פטורים דק"ל
כבית שמאי [מנחות מ] א', וכדלעיל סוף סימן ט', וע"ש בהרב ב"י,
ז"ל שצו ראו לעשות בו ציצית: ואפילו דף ה"א שחייב
י"ג. רוצה לומר כשהן דרך חימוס, כדאייתא ביו"ד דעה סימן ש"א
א' ברי"א. וציצית הוקש לכלאים, דכתיב [ויחייב נב א"ה] לא תלבש

הגהות והערות

- ד) בדפ"ד ז"נו להגהות מיימוני זו טעום. והמקור הוא דברי רבי עמנו, דפ"ל להק"ל גם מטעם ספק ברכות להק"ל, והמ"א כתב דרך מפני העטס אל ברכות להק"ל דידן כן. ועיין עטרת זקנים:
- ה) כתב רע"א בהגהות לפ"ד דך המיס ח"ל, נלע"ד דוקא כשלוש טלית קטן, אבל אס אין לו טלית קטן אין להסירו כיון דלאחר יוס הוא, וגם להרבה פוסקים כמות יוס חייב גללה, אס יקרא קריאת שמת גלא זניתי הוה נמנעו פטור ספק בעלמא כמ"ש:
- ו) פ"ד ההגהות מיימוניות המונב כנ"י ד"ה ופ"ד, הוה מהנהרות קושטא:
- ז) אס ויבשו גם ב"ה [ובשם ר"ח כתב פ"ד] (זה דעיקר ההשג' ובר, ג"ל): [מקור חי"ט]
- ח) בהגהות הג"א לפ"ד ג"כ, כסותך פרט לסודר אל ראש:
- ט) עיין פ"ד דרבי אליעזר פרק מו, וכלקוט שמתני דגמס רמו מחכה:
- י) עיין שם ט"ו שמשג על הסמ"פ ומנ"ך דברי הפ"מ"ג ב"ן. וע"פ ש"מ ענייניו [לעגל הפ"מ"ג] סימן לד ומגד יהודה שם, ובשפרו שגשגה המקום כלל יע:
- יא) חוקן דפ"א פ"פ ד' אפרס, מקור חיים, מה"ש, לטעי שרד ופ"מ"ג:
- יב) זכ"ה חוספות שלפניו. ועיין נבאור מהמ"ג על המדפי שם שגם בחוספות מין העלאה ללבישה:
- יג) עיין סימן ט' ספיק ט"ו: [ג"ליו בי"א]
- יד) עיין סימן ז' אשל אכרסס אוח: ז' פ"ה:
- יז) עיין עטרת זקנים סוף סימן ט' סימן ט' ספיק ט:
- יח) גמ"א זו נזכרה דברי הגאון לעיל סימן ט' ס"ק ב' ובג"כ אליהו כתב דכוונתו לז"ן המנ"ך כגלר הגולה אות: ז'
- יט) דהיינו שד"ל ספק כשמואל דמות טלית הוא:

אורח חיים
בבואנו משהו אלן חרין גאל

וחייב לתקנם אם נתקלקלו, וכשהותרה כלאים הותרה אף בלילה, וזה שגזרו על סדין בציצית משום כסות לילה, פירושו על כסות המיוחד ללילה, ולהרמב"ם פירושו שמא יתעטף בו בלילה:

ה זזה לשון הרמב"ם בפ"ג דין ז': כסות של פשתן אין מטילין בה תכלת וכו' גזירה מדבריהם שמא יתכסה בה בלילה שאינה זמן חיוב ציצית ועובר על לא תעשה וכו'. מותר לאדם ללבוש ציצית בלילה בין בחול בין בשבת ואע"פ שאינו זמנה ובלבד שלא יכרך. עכ"ל. כלומר דלא תימא כיון דלילה לאו זמן ציצית אסור לילך בהם כלילה דהוי בל תוסיף, כמו שאין לישא תפלין בלילה וחייב להסירם, וכל שכן בשבת בלילה לצאת בהם לרשות הרבים, דאינו כן, דזהו נוי לבגד כיון שיש בהם חיוב ציצית ביום. ולהרא"ש בכסות המיוחד ללילה ודאי אסור להטיל ציצית דהוי בל תוסיף, וכל שכן שאסור לצאת בו בשבת לרשות הרבים. מיהו גם להרמב"ם מותר רק בציצית שאינם של כלאים, אבל של כלאים אסור בלילה בחול וכל שכן בשבת. [כן כתב ה"ח, והנ"ח (ס"ב) המחמץ לומר ולהרמב"ם גם ככלאים מותר, ואינו חולק על ר"ת, ורק נשל פשתן אסור ולא נשל צמר, ע"ש, וכל דבריו דמוקים והעיקר כה"ל וכן כתב הדרישה (ס"ב):

ו אך יש להבין לדעת הרמב"ם דכלאים בציצית לא הותר רק ביום ובלילה אסור, ואיך אפשר לומר שהתורה צותה כן הא לא ניתנה תורה למלאכי השרת, דמטעם זה אמרינן בקדושין [נד.] דלכן הכהנים מותרים לילך בבגדי כהונה גם לאחר עבודה אף שיש בהם כלאים, משום דלא ניתנה תורה למלאכי השרת שיפשיטו תיכף לאחר העבודה, ע"ש. ועתה ק"ו הדברים, דאם כהנים דורזים הם עכ"ז אי אפשר להם לעמוד בזה שיפשיטו תיכף בגמר העבודה, ק"ו לכלל ישראל, וכשלא יפשיטו בין השמשות הרי ספק איסור. ולכן נ"ל

דלכן דקדק הרמב"ם לומר שמא יתכסה בה בלילה וכו', ולא קאמר שמא ילך בה בלילה, דודאי אין איסור כשאינו מפשיטו בלילה, מפני הטעם שאמרנו דלא ניתנה תורה וכו', אלא שמא יתכסה בה בלילה, כלומר לאחר שיפשיטנו יחזור וילבישנו, דבזה ודאי עובר על לאו. ונמצא דלפ"ז גם להרמב"ם כשהולך ביום בציצית של כלאים רשאי לילך בו גם בלילה, ורק כשיפשיטנו אינו רשאי ללבושו וכשגזרקנו נוכל להשוואו עם מיון השני של ר"ת שהביא הרא"ש ע"ש ודמא, ע"ש ודו"ק]:

ו ולפ"ז לדינא עלינו לחוש לשני השיטות, כמו שכתב רבינו הרמ"א בסעיף א' וזה לשונו: וספק ברכות להקל, על כן אין לברך עליו אלא כשלוכשו ביום והוא מיוחד ליום, ואחר תפלת ערבית אע"פ שעדיין יום הוא אין לברך עליו. ובליל יום הכפורים יתעטף בעוד יום ויברך עליו. עכ"ל. משום דביום הכפורים אנו דומים למלאכים [נ"ח (ס"ב)], וגם אין לומר י"ג מדות בלא עטיפה [מג"א (ס"ט)] משום דכר"ה [י"ח] איתא שכביכול נתעטף הקב"ה כש"ץ בשעה שאמר למשה הי"ג מדות, ע"ש, ומזה למדנו דכל ש"ץ העובר לפני התיבה צריך להתעטף בציציתו. ויש שכתבו דגם האומר קדיש יתום יתעטף מפני כבוד ציבור [ס"ט], ולא נהגו כן. והחכם הדורש ודאי צריך להתעטף מפני כבוד הציבור, וכן המנהג. וגם הסנדק והמוהלים ראויים להתעטף בציצית, מפני כבוד מלאך הברית. [ע"י מג"א סק"א שכחנז נסח ה"ח דמיד לאחר נרכו יסיר הטלית מעליו, ולפמ"ש א"ש ולא ניתנה תורה וכו' י"ח], אך נשערי משונה [ס"ג] הביא שהארי"ז ו"ל היה טהר שלא לילך אחר השקיעה מעוטף טלית ומפלין, ע"ש]:

ה כתב רבינו הב"י בסעיף ב' סדינים אע"פ שאדם ישן בהם בבוקר, אין מטילין בהם ציצית. עכ"ל. כלומר משום דעיקרו הוא ללילה, ומשמע דבלא זה היה חייב בציצית

פסקי משנה ברורה

מפני כבוד הצבור, ואין מברך עליו. [ג] במשנ"ב (ס"ז) כתב דיסיר הטלית כשמגיע לברכו, ורק הש"ץ אם אין הולך במלבוש עליון לא יסיר.

[א] במשנ"ב (ס"ה): וכל העובר לפני התיבה צריך להתעטף [ול"ד י"ג מידות]. [ב] במשנ"ב (ס"ה): ובלאם חמדות כתב דאף האומר קדיש יתום לפני התיבה יתעטף

אע"פ שאינו לוכשו ומ לכיסוי הגוף בעת שינתו, העולם שאין עושין ו דכסות לילה ביום חי מכסה גופו בעת שינתו י"א דזהו שאמרו בספרי לסדין, ע"ש, כלומר דהו רק כסות שלובש על גו כמו בזמן הגמרא שהיו כה"ן, אבל סדין שעלנו אינו מלבוש כלל ופטו ויאשר תכסה בה' הוא ומכסה גופו בהלבשו. וכ ע"ש דקדק מוספוס מנוח מ אין לחלק בין הצעה לנשיא צלילים, ע"ש, וממיהו דהתוס נ, דלא גם נשעמ הצעה חייב היטב, וכן הך דספרי שמצי להצעה פטור מ

י"ח מהו חוב

א א כבר נתבאר (ס"ח) חובה כתפלין בגד של ארבע כנפות כשיש לו. וגם בזה פי הוא חובת טלית, כלוף ארבע כנפות אף שמונח או דוקא חובת גברא, חייבת בציצית אבל ונפק"מ גם לענין הבר על המצוה צריך לברכ ולכן אם הוא חובת י קדשנו וכו' לעשות צי: אכל אם הוא חובת גו

[ד] במשנ"ב (ס"ט): ויש חו תחתיו בגד של ארבע כנפו העלאה. ע"כ הכריע המג"א אליבא דכ"ע. אכן משמע כ בסדין של צמר אבל לא [ד] במשנ"ב (ס"י): ובפמ"ג נ

כה ; לילה, מפני אלא לאחר על ביום ילה, לקדק עס כמו וזה בדרך יום, אין יעוד ידים ומר שום ב"ה ש, ריך ימר ילא טף ידק בוד ב"ח זלא ר"י למ פ"ב לין וא ית

אע"פ שאינו לובשו ומתעטף בו, אלא שהוא לכיסוי הגוף בעת שינתו, ולפ"ז תמהו על מנהג העולם שאין עושין בהן ציצית להרמב"ם דכסות לילה ביום חייב, והא כמה פעמים מכסה גופו בעת שינתו ביום [עין ג"ן]. אמנם י"א דזהו שאמרו בספרי (דברים פ"ג הל' כ) כסות פרט לסדין, ע"ש, כלומר דהתורה לא חייבה בציצית רק כסות שלובש על גופו או מעטף בו גופו, כמו בזמן הגמרא שהיו מתעטפים בסדינים [שנח נה:]. אבל סדין שעל מטתו שמכסה בו גופו אינו מלבוש כלל ופטור מציצית [מג"א סק"ג]. ויאשר תכסה בה' הוא דרך מלבוש שמעטף ומכסה גופו בהלבשו. וכן עיקר לדינא דו'. [והמג"א עס לקדק מתוספות מנחות מא'. (ד"ה הל' שכתבו דנצילת אין לחלק בין הנעה ללבישה דמשמע דגם הנעה חייב נצילת, ע"ש, ותמיהני דהתוס' כתבו זה על נגד שזנשין בו, דלא גס נשעת הנעה חייב נצילת והתוס' כלאים, ע"ש היטב, וכן הך דספרי שמציאים, אלא סדין שאינו אלא להנעה פטור מציצית, ודו"ק]:

ט מאימתי מברך על הציצית בשחר, משיכיר ג בין תכלת שבה ללבן שבה. ועכשיו שאין לנו תכלת, יש לנו לשער בהפרש הצבעים שבין תכלת ללבן אם יכול להכיר יברך עליו. ומ"מ י"א דאם לבשו מעלות השחר, מברך עליו. והוא הדין בערב עד צאת הכוכבים, כשלבשו מברך עליו [מג"א סק"ד] ונ"ל הטעם, דכמה מצות הם דלכתחלה מצוותן מהנץ ובדעבד כשר בעמוד השחר, כדתנן סוף פרק ב' דמגילה [כ.], ואע"ג דהכא כתיב (ממנו טו לו) 'וראיתם אותי מ"מ יום הוא וזמן ראייה הוא, ולכן אם לבשו בעמוד השחר מברך עליו דהוי כדעבדו'. ואם לובשו קודם עמוד השחר כגון בימי הסליחות, או בחורף בקומו קודם אור היום, לובשו בלא ברכה, וכשיאיר היום ימשיש בו ויברך, או לדין יצא בברכת הטלית גדול, וכמ"ש בסימן ח' סעיף ט"ז, ע"ש. אך לאחר שקיעת החמה, נראה שאין לברך עליו:

י"ח מהו חובת הציצית אם חובת גברא או חובת בגד וכו' ג' סעיפים:

א א כבר נתבאר (סי' יח פ"ג) דמצות ציצית אינה חובה כתפלין ומזוזה, דאם אין לו בגד של ארבע כנפות פטור ממצוה זו, אלא כשיש לו. וגם בזה פליגי במנחות [מנ:]: אם הוא חובת טלית, כלומר דכשיש לו בגד של ארבע כנפות אף שמונח בקופסא חייב בציצית, או דוקא חובת גברא, כלומר כשלובשו דאז חייבת בציצית אבל כשאינו לובשו פטור. ונפק"מ גם לענין הברכה, דקיי"ל דכל ברכה על המצוה צריך לברכה בשעת גמר המצוה, ולכן אם הוא חובת טלית צריך לברך אשר קדשנו וכו' לעשות ציצית, דזהו גמר המצוה, אבל אם הוא חובת גברא אזי המצוה בשעה

שלובשה, ומברך אז על מצות ציצית, או להתעטף בציצית. והכי קיי"ל דחובת גברא הוא, והברכה היא כשעת הלבישה והעיטוף [עס]. [וג"ל דאי חובת טלית א"ל לנרן רק פעם אחת]:

ב ויש בזה שאלה, והא מזוזה ג"כ חובת הדר היא (פסחים ד.) ואם אין אדם דר בחוכה פטור ממזוזה, ועכ"ז קיי"ל ביו"ד סימן רפ"ט (פ"ג) דמברך בשעה שקובעה בהפתח ולא בעת שנכנס לדור בה [מג"א סק"א]. וצ"ל משום דבמזוזה מסתמא דר בה מיד, משא"כ בטלית [עס]. דאפילו אם עדיין אינו דר בה מ"מ מסתמא מכניס איזה כלי בית לשם וג"כ

פסקי משנה ברורה

להניח מעלות השחר ואלך אין גוערין בו, ועכ"פ לכתחילה בודאי נכון מאד להמתין מלברך עד שיכיר בין תכלת ללבן. וכן במשנ"ב (סק"ו) כתב דמשמע מהמג"א דאפילו בין השמשות מותר לברך עד צאת הכוכבים, וכ"פ בדרך החיים, ובספר מטה אפרים מחמיר בזה, וכתב דמ"מ כספק ביה"ש בודאי יכול לברך.

[ד] במשנ"ב (סק"ו): ויש חולקין וס"ל דאפילו אם יציע תחתיו בגד של ארבע כנפות חייב בציצית, וכ"ש דרך העלאה. ע"כ הכריע המג"א דיעשה קרן אחת עגולה ויצא אליבא דכו"ע. אכן משמע מדבריו דאין להחמיר בזה רק בסדין של צמר אבל לא בשל פשתן או שאר מינים. [ו] במשנ"ב (סק"ו): ובפמ"ג כתב דאם השעה דחוקה המקל

Sofer, Simeon.

20 / ספר התעוררות תשובה /
בעזרי

תשובות

התעוררות תשובה

על ארבעה חלקי שולחן ערוך

פילפולים וביאורים בסוגיות הש"ס

חידושים בשו"ע או"ח יור"ד

ארבעה חלקים

מאת מרן

הגאון האמיתי שר התורה והיראה

מופת הדור והדרו עטרת תפארת ישראל

רבינו שמעון סופר זצוק"ל

רב ואב"ד ערלוי יע"א

ערוך ומסודר במהדורה מחודשת בתיקונים ומראי מקומות

על ידי

מכון להוצאת ספרים וחקר כתבי-יד

על-שם החתם סופר ז"ל

בעיה"ק ירושלים תוכב"א

24

ונראה לעמיד לכביא רחיה מדברי המג"א דשרי, דעל מה דפסק המחבר בה זליה (סי' י"ד ס"ד) דמותר ליקח עליה חצירו שלא מדעתו ולבדק עליו, הקשה המג"א (סק"ה) דבשלמא צלית שאלה יכול לבדק כיון שמשאלו מדעתו והוי כמתנה ע"מ להחזיר, אך הכא שלא הוי מדעתו איך יבדק, והוי דכי היכי דנשים מצרכות אף על מלת שהז"ג דנשים פטורות מהם, ה"י צלית שאלה יכול לבדק, והעפ"כ כהז רמ"א דמותר ליקח שלא מדעתו, מוכח שגם צמ"ח שחינה חובצת הלכה כן.

סימן ז

במה שנהגו לילך בטלית קטן שאין בה שיעור → המחוייב בציצית

בשורת (הרמ"א) [מהר"ם מינץ] (סי' ק"י) הובא במג"א (בפתיחה לסי' ע"ז) המה על מה שנהגו לעשה עליהם קנינים שאין בהם שיעור עליה המהוייב צלית ואין יולאים בהם ידו חובצת מלוות זליה, ועיי"ש במג"א בשם הדרכי משה (סימן ח') שמעטס זה און מצרכים להטעף רק על מלת זליה, ועיי"ש בטו"ז (סק"י), ובחמ"ה החמ"י רבה כיון שטובים עליה קטן וקושרין בו זליה ולבדק אוחו למה צלמה אין עושין כשיעור לקיים מלת גמורה.

ועלה דעתה לפי מה שמביא המג"א (סי' י"ג סעיף ח') סברא בשם המרדכי שאינו הייב צלית מ"ה"ת רק כשמכסה בו גופו כמלבוש גמור, ואפילו בהעלאת על גופו שמחייב בו משום כלאים, מ"מ לענין זליה אינו חייב אלא אם מכסה בה כדכתיב אשר הכסה בה, ולפי"ז עלה דעתה דבר חדש, דוודאי בגדים שטעוים ללבוש ולכסות גופם ולהגן מפני הנייה ומפני החמה והולכין בהם כל היום צניח וצנוק, בגד כזה אם יש לו ד' כנפות אמרה תורה גדילים הטפה נך על הרצב כנפות "כסותך" אשר "הכסה בה" ולריך השיעור אשר מצוהר בגמרא ופוסקים שהוא שיעור בגד שוכסה בה ראשו ורובו של קטן, וגדול שאינו מהצ"ש בו ללחה בו רחלי לשוק, אבל אם כל מערת עשיית הבגד הוא רק כדי לקיים בו מלת זליה, יש לומר דכיון שיש תורה בגד עליו הייב צלית, כדכתיב ועשו זליה על כנפי בגדיהם (ולא כתיב כסות), וגם לא כתיב אשר הכסה בה שיהא רריך ללבוש ולכסות בו א), ובחמ"ה שיעור בגד

אך נראה לי שאף אם נאמר ששיירי מלת כשירין בכל המלות ולא רק בגרדומי הכלת ושיירי ארוב, היינו דווקא אם הפסול בה ע"י עשיית המלה, כגון שעל ידו נענוע הדי מנינס ועשו פסולים, אז נידון כשיירי מלת ב), אבל אם הפסול בא ממקום אחר, כגון שאחר שקיים המלה נפסל הלולב, אינו נידון כשיירי מלה, כי כשיירי הכלת וארוב נחמטעו ע"י רוב ההשמוש בהם, ואם הקע למשל בשופר וע"י התקיעה נסדק השופר יש לדון בו כשיירי מלה. אך יש להשיב, כי העטם דשופר שנסדק פסול הוא משום דהוי כשהי שופרות כדליתא בשו"ע או"ח (סי' הקפ"ו סעי' ח') ובמג"א (סקט"ז) וא"כ לא יהיה עדיף שיירי המלה ממלה עלמה דליתא (שם סעי' כ') שאם נתן שופר צהור שופר ונשהנה הקול ע"י לא ילא, ששופר אחד אמר רחמנא ולא צ' שופרות, וכיון שנסדק כולו הוי פסול משום צ' שופרות, כשיטת דאי אפשר להחיר משום שיירי מלה.

ב) פשוט הוא ה' דגרדומי הכלת וארוב כשירין היינו דוקא אם קיים פ"ח בהם המלה כגון עליה של זליה לפי מה שפסקין בשו"ע (סי' י"ט סעי' א') דעלית חובצת גברי הוא אם לבש אותה פ"ח עם הזליה, אבל היכא דלא קיים בהם המלה לא מיקרי שיירי מלה ואינו יולא בהם ג), ויותר מזה איתא בטו"ז (סי' י"ב סק"ג) דהיכא דנשאר בו כדי עניבה והותר הזליה אינו יכול לקשרם עוד הפעם רק לריכים להיות חוטין שנימים הגם שנתקיים בהם פ"ח המלה כיון שהורו והחירן פסקו מלהות ולריכין להיות שלמים וק"ל.

סימן ו

בענין ניהא ליה לאיניש למיעבד מצוה בממוני' אי גם במצות רשות אמרינן כן

יש נענין הא דאמרינן פסחים (ד' ט"ז) ניהא ליה לאיניש למיעבד מצוה בממוני', אם גם צמ"ח שאינו חייב גמור רק רשות ההלכה היא כן. כגון מה שפסק הרמ"א (סי' הרמ"ט ס"ה) שמוהר ליקח לולב חצירו בהוי"מ שלא מדעתו ללחה בו, ואם כן צנשי דידן שנוהגות ליעול לולב ולבדק עליו אם יכולות לטבות כן.

ע ק פ י

ועיין לעיל (סי' ב').
א) וכדברי רבנו מצאתי דמבואר להדי' בדברי חמודות (הלכות ציצית סי' כ' ס"ק ס"ג) שכתב בחוד דבריו ... א"כ טליתות ילבו שאין אנו עושין אלא לים מצות ציצית בלבד ואין כאן להגן מפני החמה ולא מפני הקור האין יוצאים בו, ולא עוד אלא שפטורה היא לגמרי, וצ"ל דכיון שכל עצמו אנו עושין אותה לקיים פי מצות ציצית קיינן ביה כפ"ת להתחייב בציצית, עכ"ל.

ב) וכן לכאור' משמעות רש"י בסוכה (י"ג ע"א) ד"ה גרדומיו, שכתב: "כשמזין בו פעמים הרבה מתוך שגבעוליו רכים כשתבריס".

ג) כי"כ ג"כ בורע אברהם ח"ב (סי' ל"ג) ערך גרדומי מצוה בשם הגר"י מקוטנא, ולכאורה מדברי החת"ס שהובא לעיל משמע דגם בלי שלבשו ג"כ חישוב כגרדומין, כיון דבעינן עשייה לשמה, ועיין בחתן סופר שער הגדילים והכלאים (סי' ל"ה). —

הוא שלש על שלש הצל זה הונו ראווי חלל לעניים, הצל שלשה על שלשה עפחים מקרי צגד גם לעשירים כדאי צצצח (כ"ו ע"ב) (ועיי"ש כ"ז ע"ב).

ומסתברא כיון דזריכים לפטוח הזניח על כנף הצגד שהיא למעלה מקשר האגודל, ואם עשה את הזניח למעלה מג' הצצעות פסול דלמעלה מג' צגד גופא הוא ולא כנף הצגד, אי"כ אם כל הצגד הינו רק ג' על ג' הצצעות, צזה מה נקרא צגד ומה נקרא כנף, לכן זריכה להיות לכה"פ ג' על ג' עפחים דאז למעלה מג' הצצעות נקרא צגד ולמעלה מקשר האגודל צהוך ג' הצצעות נקרא כנף הצגד, ולפי"ז אם העליה קטן הוא שלשה על שלשה עפחים ועושה אותה צכוונה רק לקיים מצוה זניח, יש לו הציצה צגד הצלו ומחוייב צזניח, ומקיים צו מצוה ועשו להם זניח על כנפי צגדיהם.

L

סימן ח

א. בטעם שאין הנשים לובשות טלית קטן אע"ג דשאר מצוות שהזמן גרמא מקיימות. ב. בענין איסור לא תלבש

- א. מסתפק בלאו דלא תלבש אי חייבת לחוד על כל בגד ובגד, ועל כל שיעור פשיטה ולבישה.
- ב. אי חייבת כשלובשת טבעת איש להוליכה לאומן לתקן.

ה) ידוע שמצוה עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, ומנהגינו ע"פ שיטה ר"ת צחוקי ראש השנה (ל"ג ט"א) ד"ה ה', שגם מקיימות גם מעשה"ג ומצרכות עליהן לעומן,

ע ק ב י ס ו פ ד

א) ועיין באריכות בב"י וברמ"א יו"ד (סי' קפ"ב ס"ה) ועיי"ש בב"ב דהולק ע"ו. וראה עוד בבינת אדם (כלל צ' אות צ"ד).

ב) שכתב: לא יהיה גוליון דציצית ותפילין דהיינו תקוני גבר על איתתא. וראה בברכ"י בשו"ר ברכה ביו"ד (יש) שתמה מגמ' עירובין (צ"ו ע"א) דמיכל בת שאול היתה מנחת תפילין ולא מיחו בה חכמים. ועיין בלבוש או"ח (סי' י"ז ס"ב) דג"כ כתב דאין לנשים להחמיר ע"ע בקיום מצות ציצית מטעם הנ"ל, [ומשמע דבכל גווני אסור ולא דוקא בבגד מיוחד], ועיי"ש מה שתי ממיכל בת שאול הנ"ל, ועיי"ש בא"י. ואולי מטעם הנ"ל איתא במהרי"ל (הל' ציצית ותפילין) דלא היה נוחא ליה דנשים יכניסו עצמן לחיוב ציצית.

ג) רבינו דקדק לכתוב "כמו האנשים" ללובשים טלית זה תחת בגדיהם" דלולי כן לא היה כ"כ ראויה ממספר שערות של בית השחי. דשאני תתם הדוא מקום המוסתר ולכן אנשים שרוצים לדמות עצמן לנשים עוברים בלאו הנ"ל, אף שגעשה בסתר כיון שעכ"פ רוצים להדמות לנשים, אבל בגד המיוחד לציצית דצריכים

כמבואר כמה פעמים ברמ"א וכן כתב ג"כ בהל' זניח (סי' י"ז ס"ב). והנה כיון שכל צגד שיש לו ד' כנפות חייב לעשות צו זניח, גם אשה תוכל להחמיר לעשות זניח על צגדיה. וי"ל שלפי המנהג עכשיו הצלנו שאין עושין זניח על הצגדים רק עושים צגד מיוחד משונה מכל הצגדים האחרים עם הצצע כנפות ומעילים צו זניח, וכיון שאין דרך הנשים ללבוש צגד כזה, שייך צו משום לא יהי כלי גבר על אשה. דדבר פשוט הוא שאם לובשה רק צגד אי של איש העפיו שניכרת ע"י שאר צגדיה שהיא אשה שחייבת מלקות א), עיין הרגום יונתן דברים (כ"ב ה') על פסוק לא יהי כלי גבר על אשה ב). ואפילו לפ"מ שנותנים טעם למצוה זו שפי"ז יבואו לפרושה צהערות אנשים ונשים, והיא לובשה עליה קטן תחת צגדיה כמו האנשים שלובשים עליה זה תחת צגדיהם ג), העפיו כן חייבת על לאו דלא תלבש, כמבואר בגמ' מזיר (נ"ט ע"א) ונפק שבו"ש יו"ד (סי' קפ"ב ס"א) שאפילו אם מספר שערות של בית השחי זכות הערוה עובר משום לא ילבש גבר וכי, והוא דבר שצ"ע.

ב) וחתני הרבני מוה"ר ישראל שמואל ל"י [הצ"ד דק"ק פינעשאצנא] העיר אם לובשה כמה דברים שהם עדי איש או כמה צגדים של איש אם חייבת על כל צגד וצגד צפני עצמו או על כולם רק לאו אחד, ויש ללמוד דבר זה ממזיר שזוהי יין והתרו צו על כל רביעית ורביעית שחייב מלקות על כל רביעית ורביעית, וה"ה צזה אם התרו צה על כל צגד וצגד חייבת על כל או"ח.

ג) ועוד יש להסתפק אם לובשת צגדים הנ"ל אם דינה שהייתה על כל לבישה ולבישה, דהיינו כשיעור שהוכל להפשיט הצגד וללבוש, כיון שלבישה ראשונה הי' צה מעשה כמו שפסקין לגבי איסור שטענזד), וז"ל הרמב"ם

ללבושו על בגדיו כמבואר בשו"ע (סי' ח' ס"א), [או דצריכים שיהיו החוטים מבחוז, עיין במג"א (שם סק"ג)] א"כ אם נשים ישנו וילבישו תחת בגדיהם, או דלא יראו החוטם מבחוז, אפשר דבכה"ג קיל יותר. ולכן כתב רבינו "כמו האנשים" וכי, דר"ל דהרי הזיגן דהרבה אנשים לא מקפידים על זה, וא"כ הו"ל ציצית כשערות של בית השחי. מ"מ עדיין צ"ע בזה לפי"מ דמוכח בב"י דהטעם דאסור הוא רק מפני שמביא לידי תועבה, א"כ אולי בכה"ג לא שייך שיביא לידי תועבה, ובפרט שהרי מכוונת למצוה, ולא גריע ממה דאיתא ברמ"א (סי' תרצ"ו ס"ח) [והביאו רבינו לקמן בסוף הסימן] דכיוצא שמתח פורים נהגו דגבר לובש שמלת אשה, ואשה כלי גבר. ויש לדחות דשאני תתם שבו"ש יודעין שרגילין בכך ואין בזה מיהם פריצות, מ"מ א"כ הכא הרי אין רגילין שאשה תלך בציצית, וכסברא זו כתב רבינו במק"א בה"ת האו"ח [מהדרות פעסט] (סי' שע"ט) ויובא בעוה"י בח"ג.

ד) כבר נסתפק בזה המשנת חכמים (דף קכ"ב ע"א מדפה"ס),

סימן ט

האם חייב להטיל ציצית בכסתות שמתכסה בהם בשעת השינה

שאלה: שמיכה או כרים וכסתות שמכסה בהם גופו בשעת השינה ויש להם ארבע כנפות, האם מחוייב להטיל בהם ציצית.

תשובה: כבר הוציא דבר זה במג"ח (סי' י"ח סעי' ג') משי"ב המרדכי מהספרי דאין חייבין ציצית, ומדברי החוס' מצוהר לביטול משועת המרדכי, והמג"ח מסיק דאם הוא של זמר יעשה קרן א' עגול לפטור מציצית אליבא דכ"ע עכ"ד. ויש לדקדק למה כתב דוקא בשל זמר יעשה כנף אחד עגול ולא בשאר בגדים.

ור"ל דבגד של פשתים בלאו הכי איכא פלוגתא דרבוותא אם יעשה בהם ציצית, כמצוהר בש"ע (סי' ע"ו סעי' ו'), ועיי"ש בטו"ח (סעי' ע"ו) העטם צוה דחייבין שמה יעשה בהם ציצית של זמר והו"ו אוסור כלאים כשיחכמה צו בלילה, ומשי"ב פוערין צ"ש במנהגות (מ"ג ע"א) סדין מציצית, וגם הרמ"ח לא מתיר שם רק היכא דא"ל לו בעלית של זמר וכדי שלא יתבעל ממנוה ציצית, ובשאר בגדים שאינן של זמר ופשתים הרי שיעת המהצר (סי' ע"ו סעי' א') דרק מדרבנן חייבים ציצית, וכיון דבלא"ה איכא בשרת המרדכי להקל, לכן דוקא בצמר דחייב ציצית מה"ט אליבא דכ"ע, החמיר המג"ח לעשות קרן א' עגול, משא"כ צאינך בגדים גם אם נחשז כסוי כלבושה ממש, הרי איכא פלוגתא הרמז"ש והר"ש א"ס כסות המיוחד ללילה מחוייב ציצית כשלוש צי"ס, ומוצהר בש"ע (סי' י"ח סעי' א'), לכן יש להקל ור"ל להחמיר לעשות קרן א' עגול, כ"ל כוונת דברי המג"ח א).

מ"מ נשמע ומוכה מזה דל"לתי ידי כל השיעות יעשה כנף אחד עגול גם אם המה מפשטים או משאר מניס, ובפרט לאנשים שישינים כמה שעות צי"ס וישנים כמעט כ"כ שעות צי"ס כבלילה, הרי לאוהן צ"ח הוא בגד שמוחד ליום ולילה, והרי לא מיבעיא לשיעת הרמז"ש דגם כסות המיוחד ללילה כל שנושז צי"ס דחייב ציצית, אלא אפי' לשיעת הר"ש דבגד המיוחד ללילה דפטור מציצית כשלוש צי"ס, מ"מ בגד המיוחד ליום ולילה הרי חייב ציצית גם בלילה, מכשי"ב דצי"ס חייב

בה"ל כלאים (פ"ו ה"ל) הלובש כלאים או המהכסה צו לוקה, ה"י לבוש בכלאים כל היום כולו אינו לוקה אלא אחת, הול"א ראשו מן הבגד והחזירו הול"א ראשו והחזירו אטע"י שלא פשע הבגד כולו הרי"ז חייב על כל אחת ואחת, צמה דברים המורים שהוא חייב א' כל היום כשההרו צו ההרח"ה א', אצל א"ס ההרו צו ואמרו לו פשוט פשוט והוא לבוש צו ושהה כדי לפשוט וללבוש אחר שההרו צו חייב על כל שה"י ושה"י שההרו צו עליה ואטע"י שלא פשע עכ"ל. ומה שהמה הכסף משנה שם וז"ל: איכא למידק שגרא"ה מדברי רבינו שא"ס הול"א ראשו והחזירו כמה פעמים חייב על כל אול"א אטע"י שלא ההרו צו אלא פעם א' שהרי אחר שההרו דין זה כהז צד"ח וכ"י אצל א"ס ההרו צו וכ"י, משמע דעד שההא מיירי כשלא ההרו צו אלא א', וזה דבר הימה דמ"ש שא"ס הכל כזיה חלב והזר ואלל כזיה אחר שאינו לוקה אלא על הזיה שההרו עכ"ל. ור"ל בפשיטות שכוונת הרמז"ש שהייב על כל אול"א צידי שמים, כמש"ב הרמז"ש בפירוש בה"ל חזרות (פ"ב ה"ו) וז"ל: חזר שה"י שוהה צי"ס כל היום כולו אטע"י שהוא חייב לשמים על כל רביעיית ורביעיית, אינו לוקה אלא א' משום וין וא' משום לא יחל דברו עכ"ל. נראה כהדיא שצידי שמים חייב אף בלא ההרח"ה ורק מלקות אינו חייב עד שיהרו צו.

ד והנה מה שאיהא צמ"ש צנה (סי' ע"ח) שבצעה עם חוהם היא הכשיט לויש והאשה הול"א חייבת, והעטם דלא הוי הול"א כלאחר יד, הו"ה כי לפעמים וזמן לה הויש שבצעה עם החוהם שנהקלקל וזוהנית שבצעה זו באלצעה להול"א לאומן, ו"ל שאינה חייבת משום לא העדי אשה עדי אוש, כיון שאין כוונת האשה לעדי והכשיט, רק להול"א לביה האומן והוא רק לזמן קצר דרך העברה לאומן. ור"ח לזה ממה שאיהא בשו"ע אול"א (סי' הר"צ ס"ח) בהג"ה שבפורים המנהג שלובשים האנשים בגדי נשים ולהפך שאין עושים כן אלא משום שמהם ולא לפרישות, (עיין צו"ד סי' קפ"ז וצט"ו סק"ד).

ועוד ו"ל דא"ס הול"א א"ה העצמה באלצעה שבצעה וההרו צה משום עדי אוש, אינה לוקה, כי היא חייבת משום צנה וק"ס לה דדרצה מיני כדאיהא להדיא בכתובות (ל"ח ע"א) בנוצז כ"ס שבצעה עיי"ש.

פ ר כ י

בין אנשים ע"כ לא הוהירה התורה אלבישה אלא שלא תלך בין האנשים בתיקוני איש שמכשלת אותם בהרהור עכ"ד. — וצ"ע דהא מקור הדבר שלא תלבש ותלך בין האנשים הרי הוא ברייתא בנוזר (צ"ט ע"א) ושם איתא ג"כ שלא ילבש איש שמלת אשה ויטיב בין הנשים, וכן הוא בספרי והובא ברש"י עה"ת (שם). וע"ע בלבוש (שם ס"א) ובב"י, ובסה"מ לתרמ"ב (מל"ת ל"ט).

ועיין במג"ח (מצוה תקמ"ב) דכתב דדבר פשוט הוא דחייב דומיא דכלאים. [ועיין בפנים יפות (פ' כי תצא) דכתב דהא דשינה הכתוב (דגבי אשה כתיב לא יהיה כלי גבר על אשה, וגבי איש כתיב ולא ילבש גבר שמלת אשה) דבאיש מיד כשמתקשט בתקוני איתתא מיד בא לו הרהור זימה ע"כ אסרה תורה שלא ילבש שלא יבוא לידי הרהור בשעת לבישה, אבל באשה אין אוסור ההרהור מצד עצמה אלא שלא יהא אנשים בכשלים בהרהור ע"כ אין אוסור בשעת לבישה אלא כשהולכות

א) וכ"כ גם הפמ"ג (שם).

אחד עגול כי הלכה זו רופפה ביד הגאונים ולא מלאו טעם נכון לכן צודאי ירא שמים יחמיר לעשות קרן אחד עגול בכל אל הכרים והכסות והשמיכות.

מ"מ פשוט אללי לפי"מ שוהגים להציע על הכרים והכסות והשמיכה סדין לצן וככרים והכסות והשמיכה מונהג צו, צכה"ג פשיטא שסדין ה"ל פטור מליזיה כיון שהוא ע"פ לעיקר הכסות וכו', הגם שיש לסדין ד' כנפות מ"מ פטור ורחיב לזה מהל דכה"ג המג"א (סי' י' סע"ק ה') ח"ל: ונ"י דאם העליה של עור והחתיו הפור צבג דפטורים, וה"ה איפכל דחייבה, דהא שהחתיו ע"פ לעיקר הצבג עכ"ל, ח"כ ה"ה צו שהסדין מליזין ומכוסין הכרים והכסות והשמיכה צהובו הכי הסדין ע"פ ופטור מליזיה, רק הכרים והכסות והשמיכה שמחכים בהם והם העיקר צוה יש לעשות קרן אחד עגול כ"ל

סימן י

- א. המדקדק לעשות בשמיכה קרן עגולה ונתחלפה בשמיכה אחרת והפקירו, אי מהני.
- ב. המתעטף בסדין שיש לו ד' כנפות כשמסתפר אי חייב בציצית.

בא לפני ענין זה באחד שמדקדק לעשות בשמיכה קרן אחד עגולה וכדלוחא צמ"א (סי' י"ח סק"ג), אך שאר השמיכות שמתכסין בה הנשים ככל השמיכות שיש להם ד' כנפות, שהרי נשים פטורות מליזיה, והתחלף לו שמיכתו הנעשית צקן עגול בלחח השמיכות האחרות א), וצוקר

צליזיה. ח"כ בזמנינו דרכה אנשים ישנים כ"כ שעות ציום כבליה יש להחמיר לעשות קרן ח' עגול, דגם המג"א לא הקיל ח"ל בהם אירע שיפן גם ציום, כדמוכה לשון הטור, שכתב: סדין ח"כ ש"פ ש"דס ישן בהם צבקר עיקר השמישן צליזה וכסות לילה מיקרי, ואינו חייב ח"ל לשיטת הרמב"ם, משא"כ האידנה י"ל שגם הטור מודה דחייב. וצפרט בשמיכה (דפקקט) שרובא דרובא לא נעשית ח"ל להכסות בהם צקין, והרי צקין רוב השינה הוא באשמורה הצוקר כי הלילה קצר מאד כידוע ב).

והנה נראה קצת ליישב המיכה המג"א על מה שכתב הצ"ח, והמנהג פשוט שלא להטיל ליזיה לסדין בין אם של פשתן ובין אם של זמר, וכהו המג"א וטעמא לא ידענא למה יפטרו של זמר. ויש ליישב עפ"י דלוחא צמ"א (סי' י' סע"י י"ב) ח"ל: וה"ה מלבושים של גלילות צני אשכנז וספרד הו"ל י"ח כנפיהם עשוין שיהיו שנים לפניכם ושנים לאחריכם מכיונים זו כנגד זו פטורים. ולפי"ז ה"ה צסדינים שצוכ בהם חן צשטה השכיבה צ' כנפות לפניו וצ' לאחוריו לכן יש לפטור, והמג"א ח"ל נחיה ליישב הכי, י"ל דלפי מה שכתב המג"א (ס"ס סע"ק י"ג) ח"ל: ח"ל צמלבושים שלנו שכל הדי' כנפות לפניו י"א"ל להצדין צמ"א חן חייבים צליזיה ולכן נהגו להקל עכ"ל, דמבואר מזה דרק צהי אפשר צענין אחר, ח"ל צאפשר ללבוש הצבג צאופן שיהי צ' לפניו וצ' לאחוריו גם ח"ל לא ילצנו צכה"ג חייב צליזיה ג), וצ"ל ספק דקדק כן ממש"כ הרמ"א ח"ל: הו"ל ח"ל כנפיהם עשויה"ם שיהי צ' לפניכם וצ' לאחריכם מכיונים זה כנגד זה פטורים עכ"ל, ולא נקט הו"ל ח"ל וצ' לפניו וצ' לאחוריו רק שאין עשוים שיהיו צ' לפניו וכו', יכן יש לדקדק קצת מדבריו, שו"ר שכל זה הוא לשון דר"מ עיי"ש. — ויבין כי המג"א (סי' י' ס"ס) מסיק שירא שמים יעשה קרן

ע ק ב י

ב) ועיין בא"ר (סע"ק ד') שכתב שמצא על גליון ש"ע דהיא התחלת תשמישו בלילה לא מיקרי תשמיש יום כלל אפי' לשיטת הרמב"ם, ומסיים דנכון הוא.

ג) נראה כוונת רבינו דאע"ג דבסדין נמי אינו עשוי לכך מ"מ אם רוצה יכול הוא ללבושו כך, משא"כ במלבושים הנ"ל א"א בי"ום אופן ללבושם באופן שיהיו שנים לפניו ושנים לאחוריו.

א) מה דנראה מדברי רבינו דגם אם שמיכה זו מיוחדת לנשים שאין עליהם חובת ציצית ואפ"ה כשאישה השתמש בהן באקראי אפי"ה מתחייב בציצית, היינו טעמא דלא דמי לכסות המיוחד ללילה דשיטת הרא"ש הוא ומובא בשו"ע (סי"ח ס"א) דאינו חייב בציצית גם אם לובשו ביום [ומה"ט כתבו האחרונים בטעם דפסק המחבר (שם ס"ב) דסדינים אע"פ שאדם ישן בהם ביום פטור מציצית] דשאני התם דהבגד עצמו פטור מטעם זה מציצית, וכדהביא הרא"ש מגמ' מנחות (מ"ג ע"א) וראיתם אותו פרט לכסות לילה, אבל בבגד המיוחד לאשה אין הפטור מטעם הבגד אלא מטעם שהלבושו אינו בר חיובא ובה"ג לא שייד לפטור את האדם כשמתכסה בבגד זה, ודומיא דאין לחייב

אשה כשמתכסה בבגד של אנשים. שו"מ בעזה"י שכבר נתעוררו בזה האחרונים, דהחמד משה (סי' י"ח) הובא בפמ"ג (שם א"א סק"ג) כתב דלשיטת הרא"ש הנ"ל דביחוד הכסות תליא מילתא דה"ה אם היא מיוחדת לנשים אין לחייב את האיש גם אם הוא יתכסה בה לפעמים, משא"כ לשיטת הרמב"ם דגם כסות לילה שהולך ביום חייב דה"ג בני"ד חייב, אלא דהקשה ע"ז ממה שהביא התוס' במנחות (מ"א ע"א) ד"ה תכלת, הא דאיתא בספרי: רבי יהודה בן בבא אומר ביחוד בטלו חכמים את כסות של אשה מן הציצית ולא חייבו בטלית אלא מפני שבעלה מתכסה בו עכ"ל, דמבואר מזה דהיכי דהבעל מתכסה בו חייב בציצית, וכתב הח"מ וש"מ י"ל דהטעם התם מפני שרגיל להתכסות בו ה"ל כאלו הוא כסות של שניהם וצ"ע עכ"ד. — ולדברינו דלעיל א"ש. וע"ע בישועות יעקב (סי' י"ז סק"ב) דהביא להך ספרי (פ' שלח) ואשר פליגי שם רבנן ור"ש אם נשים חייבות בציצית, דרבנן מחייבי ור"ש פוטר דהוה מ"ע שהו"ג, וריב"ב אומר ביחוד בטלו חכמים וכו', וביאר הישוע"י דכתיב דבר אל בני ישראל ואח"ז כתיב כפי בגדיהם דהיינו בגדיהם דבני ישראל ולא בנות

שמפקיר אותה ואינה חייבת בלתייה לא שייך צו משום מראיה עין, כיון דגם אם רואים אותה, אינו עולה על דעה הרואים שטושה בזה שום איסור, כי צעיוניהם מותר הוא, וחילי ידי ממשנה בשקלים (פ"ג מ"ב) שהתורם שקלים אינו נכנס לא צפרגוד הפות ולא צמנטל וכו', שהדס נריך ללאת ידי הצריות כדרך שניריך ללאת ידי שמים שנאמר והיותם נקיים ממי ומישראל ונאמר ומלא הן ושכל עוב צעיוי חלקים וחדס, ואם ידי שמים יולא שאינו עושה שום איסור ידי הצריות ג"כ יולא שהמה הושצים אותה להיות.

והנה מה שמפקיר צינו לצן עלמו די צנך שהרי מה"ה מועיל הפקר זה וכדאיתא בשו"ע (סי' רמ"ו ס"ג) וצמנ"ה (שם סק"ט) וצמנ"ה שם ד, וכן מנינו גבי המן בשו"ע ה"ה (סי' המ"ח ס"ג), ולגבי צכור בשו"ע יו"ד (סי' ש"כ סק"ז), שהמוכר צמנו או פרהו לנכרי צכור מועט דיו ה, שאנן סהדי דגמר ומקני צלצ שלם כדי שלא יעבור על כל יראה וצ"ה וה"ה גבי צכור, והכו נמו צני"ד כדי שלא יעבור על ציטול עשה דלתייה, אבל י"ל דליכא ראייה משם, דשאני גבי צנה אם מפקיר צמנהו מ"מ אחר אינו יכול לזכות בה, ממילא מפקיר צלצ שלם, וכמו"כ גבי המן כיון שהס לא ימכרו צלצ שלם אזי עובר כל ימי הפסח צבל יראה, וגם אחר פסח צמנו אסור צכנאה ומה יועיל לו אם לא ימכרו צלצ שלם לכן אנן סהדי שמפקיר

זהקילו ראה שמכוסה צשמיכה של ד' כנפות והפקיר אותה ב) שלא יחל שלו וככ"ג הרי פטור מלתייה וכדאיתא צמסכת צנת (קל"ח ע"ב) לתייה ומחזה הואיל ויכול להפקירם פטורין מן התייה, הגם שיש צזה [צנגד ד' כנפות גם אם הוא של הפקר] משום מראיה עין, וכעליה שאולה אחר ל' יום דהייצת מדרכנן בלתייה משום מראיה עין וכמבואר בשו"ע ה"ה (סי' י"ד ס"ג), וככ"כ צנגד דהפקר שייך משום מראיה עין וכדאיתא צמג"ה (סי' י"ג סק"ה ג), והגם שהוא צנענה, מ"מ כל מה שאסרו הכמים משום מראיה עין אסור אפי' צחדרי הדריס וכדאיתא צצנה (סי' ע"ב), אלא ד"ל דזה דווקא אם אילו אותה דבר הוה צפרהסיה והוה שייך צזה משום מראיה עין אז הוה דאסור אפי' צחדרי הדריס, אבל אם אותה דבר גם צפרהסיה לא הוה שייך צו משום מ"ע, מכש"כ דלא שייך צנענה, וא"כ צני"ד אלו הויתה שמוכה זו מונחה צפרהסיה לא הוה שייך צה משום מ"ע כי השמיכה מכורכת צסדין לצן והסדין צענמה אינה חייבת בלתייה כיון שהיא עפילה לשמיכה, ואזונין צהר העיקר כדאיתא צמג"ה (סי' ה סק"ה), והשמיכה מעוטפה בלתייה והינה ניכרת אם יש צה ד' כנפות, א"כ לא שייך צו משום מראיה עין, ומכש"כ צחדרי הדריס.

ועוד י"ל צצנה חדשה שכל דבר שהעולם סוצרים צמותר גם אם הוא צמנה אסור, והוא עושה צהיתר כגון זה

ע ק ב י

בינו לבין עצמו, ואילו בשו"ע הו"מ (סי' רע"ג ס"ו) פסק כשיטת הרמב"ם דלא הוה הפקר מה"ת אלא כשהפקירו בפני א', והתו"ש תי' דכאן איירי דא"א בענין אחר ולכן סמך אשיטת הרא"ש, והמחזה"ש תי' דכשמשכיר בהמתו לעכו"ם כולם יודעים דמפקירו כדי שלא יעבור איסור דשביבת בהמתו, והוה כאילו הפקירו בפני ג' עיי"ש, וטעם זה לא שייך בני"ד, אולם במהנ"א ה"ל זכיה מהפקר (סי' א') כתב דבכה"ג דמפקירו כדי שלא יעבור איסורא אנן סהדי דגמר ומפקיר בלב שלם וסגי אפי' בינו לבין עצמו עיי"ש, ולפי"ז גם בציצית שייך סברא זו וכדכתב רבינו לאה"ז. — ועפי"ז א"ש מה שהערנו בהערה ב'.
 (ה) והא דלא הביא רבינו שיטת התוס' בפסחים (ד' ע"ב) דביטול הוא מטעם הפקר וסגי גם כשמפקירו בינו לבין עצמו, דזה אינו אליבא דכו"ע, וגם להלכה אינו ברור אם הוה מדין הפקר ועיין בחק יעקב (סי' תל"ד סק"ו), וגם בבכור דמהני להפקירו וכדכתב בשו"ת חת"ס (שם) ג"כ אינו אליבא דכו"ע וכמבואר שם בחת"ס.
 (ו) הטעם דאין אחר יכול לזכות בה מבואר בכ"י משום דביום השבת רשות הא"י עליה שהיא מושכרת או שאולה לו, ולאחר שבת חוזרת לו, וטעם זה לא שייך בני"ד לגבי ציצית, ושפיר י"ל דלגבי ציצית לא מפקיר בלב שלם ולא הוה הפקר. אך למה דמבואר במג"א (שם סק"א) דכוונת הרמ"א שם דכדי שלא יעבור איסור, סגי גם אם לא הוה הפקר גמור, לפי"ז גם בני"ד שייך סברא זו, (וכדכתב רבינו מקודם לזה), אולם רוב האחרונים לא ס"ל הכי וכדוהבא בשעה"צ (שם אות ב').

ישראל, ורבנן דמחייבי נשים בציצית היינו מהא דכתיב ועשו להם לרבות הנשים, וכיון דלדידן נשים פטורות ע"כ דלא דרשינן להם לחייב הנשים וא"כ ממילא כסות אשה פטור אף אם האיש לובשו, ומסיים שם דבריו ויצא לנו דין שאם האיש לובש בגד האשה פטור מלהטיל בו ציצית ועכ"פ אינו מברך עכ"ל, הרי מסיום דבריו לא ברור לו אם לא יתחייב בציצית כשמתכסה בבגד דאשה. — וע"ע במאסף כל המחנות (סי' י"ט סק"ד) מה שהביא בזה מהכף החיים (שם סק"ד).
 (ב) וצ"ע למה שכתב בשו"ת חת"ס חו"ד (סי' ט"ו, שו"ז) דאין הפקר אלא דומיא דשמיטה ופיאה והיינו שיוציאנו מביתו או לכל הפחות יהיה פתח פתוח ומופקר לכל הרוצה ליכנס ויטול ובלא"ה לא הוה הפקר, ושאני חמץ דמועיל גם כשהוא בביתו דלא הוה שלו ועשאו הכתוב כאילו ברשותו וככה"ג סגי בגילוי דעת בעלמא, [ועיין בר"ן ריש פסחים דג"כ כתב דמה"ט סגי גם אם לא אתי עדיין לרשות זוכה עיי"ש, ומה"ט מועיל ג"כ לבטל ע"י שליחות גם אם ביטול הוא מטעם הפקר וכדכתב הב"י (סי' תל"ד) עיי"ש] ומה דמצינו בשבת (י"ח ע"ב) דמועיל גם כשהוא בביתו הוא מטעם דהפקר בי"ד הפקר וכדכתב שם הרשב"א והובא בקצה"ח (סי' רע"ג סק"א), וא"כ בני"ד לא יועיל הפקירו. וראה בהערה ד' מש"כ ליישב קושייה זו.
 (ג) ועיי"ש במג"א דהיכי שהי' שלו איכא מיד משום מראיה עין, ועיין בחתן סופר שער הגדילים והכלאים (סי' כ' אות ו').
 (ד) ועיי"ש במתה"כ שהביא קושיית התו"ש (סק"ו) אהא דפסקא כאו בשו"ע כשיטת הרא"ש דמה"ת הוה הפקר אפי' כשהפקירו

כלים שלא הועצלו ורובה להשמש בהם בשבת דיתנם לנכרי במהרה ויחזור וישאלנו ממנו, ואודות מלאות עין כבר כתבנו למעלה שהסדר נותנת שאין בזה משום מלאות עין, ועוד יוהר שיקה הסדן אשר שייך לספר ולא אין צו חשש כלל.

סימן יא

כשחולקים בעלי הקבלה על הנמצא בפוסקים, אי יכול לנהוג כמותם

שאלה: במקום שבעלי מקובלים חולקים על מה שנראה בפוסקים האם ראוי לנהוג כבעלי מקובלים.

תשובה: דבר זה הוצא במג"א (סי' כ"ה סעי' כ') בשם הרדב"ז שבמקום שבעלי מקובלים חולקין לריבון לנהוג כדברי הפוסקים ע"פ נגלה, ועיין במ"א (סי' ס"ה) דלאחר שמצאו הפלוגתא אי פסקין דגיד הנשה אסור בהנאה, דמסיים, ומיחו מזוהר פי' וישלח מרח"ש שהגיד אסור בהנאה לכן יש לזכר, וכתב עליו הד"מ (סי' ק"ב) וז"ל: ואיני מנין

בלב שלם כדי שלא יעבור צדו ויוכל לקנות ממנו בחזרה ויוכל להנות ממנו ז).

והנה צדו וצמ"א (שם) מביאר דגם אם מפקיר אותו לזמן הוי הפקר, [וא"כ י"ל] דהוא אינו מפקיר בהמה לכל השנה אלא על שעה שהצדקה עובדה בלבד וכשהנות חוזר וקונה אותה, ואם העשה מלאכה אח"כ חזרה להפקירה עד שהנות ח, ולפי"ז יראה כי בשעת עבודתה לא יכול איש לקנותה, כדליתא שם צדו, ואם ישראל רוצה לזכות בה בשעת מלאכה ט) (כי גוי צודאי לא התכוין לזכות בה), א"כ עובר הישראל בשעת שזוכה בה על שבתה בהמהו, וכל מה דאמר רהמנ"ה לא תעבד אי עבד לא מהני י), וצ"ע דע"י שנימ"ה אי עבד לא מהני לא זכה צו וצ"ע לא עבר על שבתה בהמהו דאמרינן [בכ"ה] א) אי עבד לא מהני יא).

הנה מי שזוכה בהספר בה לביתו לגלה שטרותיו, ובע"כ צ"ע מהעטף צדדן לכן ומכסה גופו כדי שלא יפלו השטרות על צדדיו, וכיון שיש לצדד זה די כנסות והוא צדד שנו דהייב צליית יב), אז יש לו טעם טובה שיהן אותו במהרה ע"מ להתאזר לאחד מהעומדים שם או לספר, ויחזור וישאלנו ממנו, וכ"כ מלאנו ג"כ צדו"ש יו"ד (סי' ק"ב סעי' ז) צמי שיש לו

פ ק ב י

זבניה זבני, ומטעם דאע"מ וכדכתב הסמ"ע בחו"מ (סי' ר"ח סק"ג) ובטו"ז (שם) עיי"ש.

יא) כוונת רבינו הוא למש"כ בשו"ת מהרי"ט ח"א (סי' ס"ט) דלא אמרינן אע"מ אלא דעל ידי שנימ"ה לא מהני יתוקן האיסור, אבל בגונוי טגם אם נימא אע"מ לא יתוקן האיסור וכגון במכר בשבת שאסרו חכמים מעשה המכירה מחשש שמא יכתוב ומעשה המכירה כבר עבר בכ"ה"ג לא אמרינן אע"מ, וא"כ בני"ד דע"י שלא זכה בה שוב לא יעבור איסור דשביתת בהמתו, שוב אמרינן אע"מ, אלא דעיין בטו"ז חו"מ (שם) דכתב דלא אמרינן אע"מ רק מה שאסור מצד עצמו ולא מה שהאיסור הוא מצד היום וכגון במכר בשבת ועע"ש בנתיבות, ויש בזה אריכות בספרי הכללים ואכמ"ל.

יב) וראה בחתן סופר שער הגדילים והכלאים (סי' י"ח) אשר הביא דברי המג"א (סי' י"ט ססק"ב) דמדמה לגמרי כלאים לציצית, והיכי דחייב ופטור מיום כלאים ה"ג דחייב ופטור בציצית, והחתן סופר ביאר שם באריכות לחלק בזה, ומסיק שם בסוף דבריו דאף למש"כ הטו"ז ביו"ד (סי' ש"א סק"ח) לחלוק על הפרישה דציצית להקל בכלאים כשלו בשו"ה להגן מגשמים ולכלוך, וכתב הטו"ז דכל לבישה אסור בכלאים כשהוא בגד ולבשו, רק כשיאנו בגד גמור או צריך הימום דוקא כמטפחת הידים, וע"ז כתב החתן סופר דזה דוקא בכלאים אבל לענין ציצית אפשר דמודה הטו"ז דכל שלבשו להגן מגשמים ולכלוך אינו בכלל אשר תכסה דצריך הנאה לבישה להגן מקור והו"מ עכ"ל. — ולפי"ז בני"ד דמתכסה בה מפני הלכלוך וכלא יפול על בגדיו שערות ראשו היה אפשר להקל כב"ל.

ז) וגם גבי בכור כשלא ימכרו בלב שלם הרי יפסידו.

ח) כיסוד דברי רבינו מבואר בשו"ע הרב (סי"ט) וז"ל ואף כשבת אינה הפקר אלא בשעה שעושה בה מלאכה שהרי לא הפקירה אלא כדי להנצל כאיסור עשיית מלאכה שהנכרי עושה בה כשבת וא"כ בשעה שאינו עושה בה כלום היא חוזרת להיות יטלו ואין יום אדם יכול לזכות בה אלא בשעה שהנכרי עושה בה ואז לא יניחנו הנכרי ואף אם יניחנו הנכרי מ"מ אותו רגע שזוכה בה הרי היא בטלה ממלאכת הנכרי וחוזרת היא להיות של ישראל עכ"ל, ולפי"ז לא צריכים להגיע לסיום דברי רבינו. — ובעיקר דברי השו"ע הרב ורבינו דהיכי דהנכרי לא עושה בה מלאכה זוכה בה ואח"כ כשמתחיל שוב במלאכה שוב מפקירה, והלא להרבה שיטות אסור להפקיר בשבת, ועיין בח"י ק"ז הגרע"א ז"ל עשו"ע או"ח (סוסי' י"ג) ובדעת שם, ואולי י"ל דהרי התנה כן מע"ש ובכ"ה"ג קיל יותר, ועיין בשו"ת רעק"א (סי' קנ"ט) ובשו"ת כת"ס הארו"ח (סי' מ"ז) ואכמ"ל.

ט) ומה שכתב רבינו דבשעת עבודתה לא יוכל איש לקנותה וכדכתב בב"י, היינו דהנכרי לא יתן לאחר לזכות בה מטעם שיהא ברשותו, וראה בהערה ו' מה שהבאתי מדברי שו"ע הרב.

י) גראה כוונת רבינו דאע"ג דלא שייך כ"כ בזה כל מה דאמר רהמנ"ה ל"ת אע"מ, דהרי האיסור הוא על מה שבהמתו עושית מלאכה ולא מה שזוכה בה, מ"מ כיון דלא משכחת שיוכה בה אלא באופן שעושית מלאכה וא"כ זכיתו ואיסורו באין כאחת, ובשעת זכיתו הרי באותו רגע עושית בהמתו מלאכה, ולכן שפיר שייך לזכר אי עביד לא מהני, וכדמצינו ג"כ בכתובות (פ"א ע"ב) כיון דאמור רבנן לא ליזבין אע"ג דזבין לא הוה